

Seren DALAY

Türk Müziği Anabilim Dalı Müzikoloji ve Folklor Programı
Yüksek Lisans Tezi

Haziran
2015

T.C

FATİH ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK MÜZİĞİ ANABİLİM DALI

MÜZİKOLOJİ VE FOLKLOR YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSTANBUL İLİ BÜYÜKÇEKMECE İLÇESİ CELALİYE

MAHALLESİ'NDE YAŞAYAN PATRİYOTLARIN 1960'LARDAN

GÜNÜMÜZE DÜĞÜN GELENEKLERİ

SEREN DALAY

Haziran 2015

Seren DALAY

Türk Müziği Anabilim Dalı Müzikoloji ve Folklor Programı
Yüksek Lisans Tezi

Haziran
2015

T.C

FATİH ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK MÜZİĞİ ANABİLİM DALI

MÜZİKOLOJİ VE FOLKLOR YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSTANBUL İLİ BÜYÜKÇEKMECE İLÇESİ CELALİYE

MAHALLESİ'NDE YAŞAYAN PATRİYOTLARIN 1960'LARDAN

GÜNÜMÜZE DÜĞÜN GELENEKLERİ

SEREN DALAY

Haziran 2015

ONAYLAMA SAYFASI

Enstitüsü : **Sosyal Bilimler**
Anabilim Dalı : **Türk Müziği**
Yüksek Lisans Programı : **Müzikoloji ve Folklor**
Tez Konusu : **İstanbul İli Büyükçekmece İlçesi Celaliye Mahallesi'nde Yaşayan Patriyotların 1960'lardan Günümüze Düşün Gelenekleri**
Tez Danışmanı : **Prof. Fikret DEĞERLİ**
Tez Eş Danışmanı : **Doç. Bülent KURTİŞOĞLU**
Tez Tarihi : **Haziran 2015**

Bu tezin şekil ve içerik açısından Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Yazım Kılavuzunda belirtilen kurallara uygun formatta yazıldığını onaylıyorum.

Doç. Dr. Mehmet KINIK
Anabilim Dalı Başkanı

Türk Müziği Anabilim Dalı 514013008 numaralı öğrencisi Seren DALAY tarafından hazırlanan bu tezin Yüksek Lisans Tezinde bulunması gereken yeterliliğe, kapsama ve niteliğe sahip olduğunu onaylıyorum.

Doç. Bülent KURTİŞOĞLU
Tez Eş Danışmanı

Prof. Fikret DEĞERLİ
Tez Danışmanı

Tez Sınavı Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Sadık KARA

Prof. Fikret DEĞERLİ

Doç. Dr. Mehmet KINIK

Doç. Bülent KURTİŞOĞLU

Yrd. Doç. Dr. Güzel TUYMOVA

Bu tezin Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Yazım Kılavuzunda belirtilen kurallara uygun formatta yazıldığını onaylıyorum.

Prof. Dr. Mehmet KARAKUYU
Müdür

ÖNSÖZ

İstanbul ili Büyükçekmece ilçesi Celaliye Mahallesi’nde yaşayan Patriyotların düğün geleneklerini ele alan “İstanbul İli Büyükçekmece İlçesi Celaliye Mahallesi’nde Yaşayan Patriyotların 1960’lardan Günümüze Düğün Gelenekleri” isimli bu tez Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Müziği Anabilim Dalı Müzikoloji ve Folklor Yüksek Lisans Programı Tezi olarak hazırlanmıştır.

Hazırlanan bu tez, Celaliye Mahallesi’nde yaşamış ve yaşamakta olan Patriyot topluluklarının unutulmuş ve hala yaşamakta olan düğün geleneklerini yazılı bir hale getirmeyi amaçlayarak; Türkiye genelindeki Patriyot toplulukları hakkında yapılan çalışmalara sadece Celaliye Patriyotlarını ele almak sureti ile genişletici nitelikte katkı sağlayacak bir çalışma olacağı düşünülmüş ve hazırlanmıştır.

Günümüzde Türk halk oyunlarının bir akademik disiplin olarak ele alınmasının baş mimarlarından olan tez danışmanım Sayın Prof. Fikret DEĞERLİ’ye Lisans öğrenimimden bu yana tüm desteğini yanımda hissettiğim ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen tez eş danışmanım Sayın Doç. Bülent KURTIŞOĞLU’na, çalışmanın gerçekleştirilmesinde çok büyük katkıları bulunan kaynak kişi Sayın Mustafa KEPÇELİ’ye, maddi ve manevi yardımlarını her an hissettiğim sevgili annem Hülya DALAY’a ve babam Adem DALAY’a, Sayın Nurel ERAVCI’ya, bu yola ilk adımımı attığım andan itibaren hayatımı kolaylaştırdığı gibi bu tez çalışmasının da hazırlanmasında katılım ve paylaşımları ile çalışmanın ortaya çıkış sürecini kolaylaştıran Sayın Arda ERAVCI’ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Haziran, 2015

Saygılarımla
Seren DALAY

İÇİNDEKİLER

ONAYLAMA SAYFASI	iii
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	viii
ŞEKİL LİSTESİ	ix
ÖZET	x
ABSTRACT	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Türkiye’de Etnik Gruplar ve Kültürleri	1
1.2. Tezin Amacı	2
1.3. Tezin İçeriği	3
2. İSTANBUL İLİ BÜYÜKÇEKMECE İLÇESİ	
CELALİYE MAHALLESİ HAKKINDA GENEL BİLGİ	4
2.1. Celaliye Mahallesi’nin Tarihi Hakkında Genel Bilgi	4
2.2. Celaliye Mahallesi Hakkında Coğrafi Bilgi	5
2.3. Celaliye Mahallesi Hakkında Demografik Bilgi	6
2.4. Celaliye Mahallesi’nde Yaşayan Farklı Topluluklar Hakkında Genel Bilgi	6
2.4.1. Celaliye Mahallesi’nde Yaşamakta Olan Pomaklar Hakkında Genel Bilgi	6
2.4.2. Celaliye Mahallesi’nde Yaşamakta Olan Romanlar Hakkında Genel Bilgi	7
3. PATRİYOTLAR HAKKINDA GENEL BİLGİ	12
3.1. Lozan Mübadelesi Hakkında Genel Bilgi	12
3.1.1. Mübadele Öncesi Genel Durum	12
3.1.2. Lozan Barış Görüşmeleri ve Mübadele Problemi	14

3.1.3. “Mübadele, İmar ve İskân Vekâleti” ve “Mübadele, İmar ve İskân Kanunu”	16
3.2. Türkiye’de Yaşayan Patriyotlar Hakkında Genel Bilgi	18
3.3. Celaliye Mahallesi’nde Yaşayan Patriyotlar Hakkında Genel Bilgi	18
4. CELALİYE MAHALLESİ’NDE YAŞAYAN PATRİYOTLARIN DÜĞÜN VE EĞLENCE GELENEKLERİ	25
4.1. Evlilik Düğünü	25
4.1.1. Tanışma	25
4.1.2. Kız İsteme Merasimi	28
4.1.3. Söz Töreni	28
4.1.4. Söz Tebriği	30
4.1.5. Nişan Töreni	31
4.1.5.1. Küçük Nişan	35
4.1.5.2. Büyük Nişan	36
4.1.6. Nişan Sonrası Düğün Hazırlıkları	44
4.1.7. Çeyiz Alma Töreni	45
4.1.8. Kına Gecesi	47
4.1.9. Tu Pişkeş Töreni	51
4.1.10. Düğün Günü	52
4.1.10.1. Damat Tıraşı	52
4.1.10.2. Gelin Alma	56
4.2. Asker Eğlencesi	60
4.3. Sünnet Düğünü	62
4.3.1. Tekli Sünnet	62
4.3.2. Toplu Sünnet	69
5. CELALİYE MAHALLESİ’NDE YAŞAYAN PATRİYOTLARIN DÜĞÜN VE EĞLENCE GELENEKLERİNDE 1960’LARDAN GÜNÜMÜZE YAŞANAN DEĞİŞİMLER	70
5.1. Evlilik Düğünü	70
5.1.1. Tanışma	70
5.1.2. Kız İsteme Merasimi ve Söz Töreni	71
5.1.3. Söz Tebriği	72

5.1.4. Nişan Töreni	72
5.1.4.1. Küçük Nişan	74
5.1.4.2. Büyük Nişan	76
5.1.5. Düğün Hazırlıkları	77
5.1.6. Çeyiz Alma Töreni	78
5.1.7. Kına Gecesi	78
5.1.8. Tu Pişkeş Töreni	80
5.1.9. Düğün Günü	80
5.2. Asker Eğlencesi	82
5.3. Sünnet Düğünü	82
5.3.1. Tekli Sünnet	82
5.3.2. Toplu Sünnet	85
SONUÇ	87
1. Anadilin Değişimi	87
2. Halk Oyunları Topluluklarının Yöre Müzisyenlerine ve Yöre Oyunlarına Etkileri	87
3. Göç Unsuru ve Yöre Oyunlarına Etkisi	88
4. Popüler Kültür ve Etkileri	89
KAVRAM DİZİNİ	90
KAYNAKÇA	92
ÖZGEÇMİŞ	94

KISALTMALAR

BZ : Birim Zaman

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1	: Celaliye Mahallesi Haritası.....	5
Şekil 2.2	: Celaliye Mahallesi'nde Yaşayan Romanların İmal Ettikleri Davullardan Örnekler.....	9
Şekil 3.1	: Selanik Limanı'ndan Türkiye'ye Gitmek İçin Bekleyen Kadınlar.....	20
Şekil 3.2	: Zeynep Pirkin'in Fotoğrafı.....	22
Şekil 3.3	: Bayram Dalay ile Memişe Dalay.....	23
Şekil 4.1	: Orhan Türküsünün Notası.....	27
Şekil 4.2	: Peresayna Oyununun Notası.....	34
Şekil 4.3	: Peresayna Oyununu İcra Eden Bayanlar.....	35
Şekil 4.4	: Natran Dafi Türküsünün Notası.....	36
Şekil 4.5	: Trakya Çiftetellisi Oyununun Notası.....	38
Şekil 4.6	: Köy Gaydası Oyununun Notası.....	38
Şekil 4.7	: Köy Gaydası Oyununu İcra Eden Erkekler.....	39
Şekil 4.8	: Garaguna Oyununun Notası.....	40
Şekil 4.9	: Garaguna Oyunu Kaynak Kişisi Olan Şahin Dalay Tarafından İcra Edilirken.....	42
Şekil 4.10	: Karşılama Oyununun Notası.....	43
Şekil 4.11	: Çetik Örneği.....	44
Şekil 4.12	: Maçkadana Oyununun Notası.....	48
Şekil 4.13	: Samyotissa Oyununun Notası.....	50
Şekil 4.14	: Tu Pişkeş Türküsünün Notası.....	51
Şekil 4.15	: İstanbul Kasabı Oyununun Notası.....	55
Şekil 4.16	: Salasa Variavaria Türküsünün Notası.....	56
Şekil 4.17	: Arzu ile Kamber Oyununun Notası.....	58
Şekil 4.18	: Arnavut Gaydası Oyununun Notası.....	59
Şekil 4.19	: Pendik Pundik Oyununun Notası.....	64
Şekil 4.20	: Arapça Oyununun Notası.....	65
Şekil 4.21	: İspanyol Kasabı Oyununun Notası.....	68
Şekil 5.1	: Geleneksel Nişan Sandığı Örneği.....	72
Şekil 5.2	: Günümüz Nişan Bohçası Örneği.....	73
Şekil 5.3	: 2012 Yılında Celaliye Mahallesi'nde Gerçekleşen Bir Nişan Töreni...	74
Şekil 5.4	: 2012 Yılında Celaliye Mahallesi'nde Gerçekleşen Bir Nişan Töreni...	75
Şekil 5.5	: 2012 Yılında Celaliye Mahallesi'nde Gerçekleşen Bir Nişan Töreni...	75
Şekil 5.6	: 2003 Yılında Gerçekleşen Patriyot Bir Çiftin Takı Töreni.....	76
Şekil 5.7	: Bekarlığa Veda Eğlencesinde Kullanılan Bazı Ürünler.....	78
Şekil 5.8	: Günümüz Kına Gecelerinde Hediye Edilen Başlıklar.....	79
Şekil 5.9	: 2015 Yılında Gerçekleştirilen Sünnet Düğünü Öncesi Sünnet Kınası...	83
Şekil 5.10	: 2015 Yılında Gerçekleştirilen Sünnet Düğünü Öncesi Sünnet Kınası...	84
Şekil 5.11	: 2015 Yılında Gerçekleştirilen Sünnet Düğünü Öncesi Dağıtılan Havlu	84

Enstitüsü : **Sosyal Bilimler**
Anabilim Dalı : **Türk Müziği**
Yüksek Lisans Programı : **Müzikoloji ve Folklor**
Tez Danışmanı : **Prof. Fikret DEĞERLİ**
Tez Eş Danışmanı : **Doç. Bülent KURTİŞOĞLU**
Tez Tarihi : **Haziran 2015**

KISA ÖZET

İSTANBUL İLİ BÜYÜKÇEKMECE İLÇESİ CELALİYE MAHALLESİ'NDE YAŞAYAN PATRİYOTLARIN 1960'LARDAN GÜNÜMÜZE DÜĞÜN GELENEKLERİ

Seren DALAY

Lozan Mübadelesi sonucunda Celaliye Mahallesi'ne göç etmiş ve 1923 yılından itibaren bu yana burada yaşamakta olan “Patriyot”lar gerek oyun ve müzik gelenekleri ile gerekse diğer kültürel öğeleri ile bölgenin kültürel yapısına yön vermiş bir topluluktur. Eski ismi “Celaliye Köyü” olan mahalle çevre beldelerce “Patriyot Köyü” olarak bilinmektedir. Fakat 1960’ların sonu itibariyle dışarıdan farklı etnik kökenlerden göç alan mahallenin kültürel yapısı gerek bu göçler sonucu gerekse başka etmenler sebepleriyle değişime uğramıştır.

Bu tez içerisinde Patriyot topluluğunun kültürel yapısı içerisinde önemli bir yer tutan düğün geleneklerinin 1960’lardan bugüne yaşadığı değişimler sebep sonuç ilişkisi içerisinde açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Patriyot, Celaliye Mahallesi, Folklor, Eğlence Gelenekleri, Düğün.

University	:	Fatih University
Institute	:	Institute of Social Sciences
Program	:	Musicology and Folklore (MA)
Department	:	Turkish Music
Supervisor	:	Prof. Fikret DEĞERLİ
Co - Supervisor	:	Assoc. Prof. Bülent KURTİŞOĞLU
Degree Awarded and Date	:	June 2015

ABSTRACT

FEAST TRADITIONS OF PATRIOTS WHO LIVE IN CELALİYE NEIGHBORHOOD OF BÜYÜKÇEKMECE DISTRICT OF İSTANBUL CITY FROM 1960’S TO TODAY

Seren DALAY

The “Patriots” who immigrated to Celaliye Neighborhood as a result of Greco-Turkish population Exchange of Lausanne Convention, is a community who has dominated the cultural structure of the region via their dance and music traditions and the other cultural components. The neighborhood, whose old name is “Celaliye Village”, is known as “Village of the Patriots” by the nearby towns’ people. The cultural structure of the neighborhood which got immigrations from other ethnical groups, has got changed as a result of both these immigrations and the other factors after late 1960’s.

In this thesis, changes in the feast traditions which have an important place in the cultural structure of the Patriot community from 1960’s to today, are explained within the cause and effect relation.

Key words: Patriots, Celaliye Neighbourhood, Folklore, Traditions of Entertainment, Wedding Feasts.

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Türkiye’de Etnik Gruplar ve Kùltürleri

Mùzik ve dansın türü ne olur ise olsun ya da hangi etnik kökene ait olur ise olsun, zaman ve birçok farklı etmenlerin de etkileri ile (kùltür alışverişı, küreselleşme, medya vs.) dinamik bir forma sahip olduğu söylenilebilir. Herhangi bir kùltürün belli bir yerinin ve keskin bir sınırının olması mümkün değildir. Türkiye’de yaşayan farklı etnik gurupların kùltürlerinin (mùzik, dans, yemek, giyim vs.), birbirleri ile olan benzerlikleri sahip oldukları kùltürün “mozaik” bir formdan çok “ebru” formunda olduğu gör÷lmektedir.

Yukarıda da belirtildiği gibi, herhangi bir kùltürü hiçbir değişime maruz bırakmadan muhafaza etmek pek de mümkün değildir. Kùltürün güncellenmesi, sebepleri ne olur ise olsun her kùltür için geçerli ve kùltürün adeta olmazsa olmaz parçalarından biridir.

Bu tez çalışmasında da Celaliye Mahallesi’nde yaşayan, bir etnik köken olan Patriyotların düğün geleneklerinin incelenmesi, saptanan kùltür güncellenmeleri ayrıntıları ile belirtilmesi öngör÷lmüştür.

Bu tez çalışmasının 1960’lı yılları ve de sonrasını ele alacak olmasının sebebi; ulaşılan kaynak kişilerin bu dönemde yaşamış ve daha eskiye ait bilgileri çok net olarak yaşları sebebi ile hatırlayamamalarıdır.

1.2. Tezin Amacı

Yazılması muhtemel olan bu tezin başlıca amacı Celaliye Mahallesi’nde yaşamış ve yaşamakta olan Patriyot topluluklarının unutulmuş ve hala yaşamakta olan düğün ve eğlence geleneklerini yazılı bir hale getirmektir. Konu şu ana kadar ele alınmamış ve yazılı hale getirilmemiş bir konudur. Bu özelliğiyle Türkiye genelindeki Patriyot toplulukları hakkında yapılan çalışmalara sadece Celaliye patriyotlarını ele almak sureti ile kurucu nitelikte katkı sağlayacak bir çalışma olacağı tarafımca ön görülmüştür.

1.3. Tezin İçeriği

Bir önceki kısımda belirtilen tezin amacına ulaşabilmesi için yazılan bu tezin girişten sonraki ilk bölümünde konuya altyapı oluşturması maksadıyla tez içeriğinde incelemeye alınacak mekân olan Celaliye Mahallesi’nin coğrafi ve demografik yapısı ve bunun yanında bu mekânda yaşayan Patriyotlar dışında kalan diğer topluluklar hakkında genel bir bilgi verilmiştir.

Bir sonraki bölümde Türkiye genelinde yaşayan Patriyotlar hakkında genel bilgi verilirken bölümün devamında Celaliye Mahallesi’nde yaşayan Patriyot topluluğu hakkında genel bilgi verilmiştir.

Sonraki bölümde 1960’lardan günümüze kadar Celaliye Mahallesi’nde gerçekleşmiş olan sünnet düğünleri ayrı bir kısım olarak ele alınarak bu düğünlerdeki giyim-kuşam, müzik, oyun, mekân, zaman ve yemek gelenekleri birbirleri ile karşılaştırılmıştır. Bölümün devamında ise bu sefer 1960’lardan günümüze kadar gerçekleştirilmiş olan evlilik düğünleri ve kına geceleri ayrı bir kısım olarak ele alınacak ve bu eğlenceler yine sünnet düğünleri kısmında olduğu gibi giyim-kuşam, müzik, oyun, mekân, zaman ve yemek gelenekleri açısından birbirleri ile karşılaştırılmıştır.

Sonuç bölümde ise karşılaştırılan bu düğün gelenekleri ile ortaya çıkmış olan değişimler ve bunun sebepleri tartışılmıştır.

Bu tezin yazım sürecine başlanmadan önce bu konuda yazılmış olan kaynaklardan erişilebilen tüm kaynaklar okunmuş ve halen hayatta olan Celaliye Patriyotları ile röportajlar gerçekleştirilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

İSTANBUL İLİ BÜYÜKÇEKMECE İLÇESİ CELALİYE MAHALLESİ HAKKINDA GENEL BİLGİ

2.1. Celaliye Mahallesi'nin Tarihi Hakkında Genel Bilgi

Celaliye Mahallesi 2009 yılına kadar Silivri ilçesine bağlı bir köy olarak varlığını sürdürmüştür. Yerel yönetimin değişmesi gibi sebeplerden dolayı 2009 yılında Büyükçekmece ilçesine bağlı bir mahalle olmuştur. Celaliye Mahallesi'nin bilinen ilk ismi altı yıldız anlamına gelen ve Rumca bir kelime olan Heksastros'tur. Rumca hekza altı, stros ise yıldız anlamına gelmektedir. Zaman ile bu isim değişerek ve kısaltarak telaffuz açısından daha kolay bir kelime olan Çetros'a dönüşmüştür.

Celaliye 1520 yılında Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman dönemlerinde sadrazamlık görevi ile Osmanlı'ya hizmet veren Piri Mehmet Paşa'nın Çiftliği olarak da bilinmektedir. Celaliye'nin bilinen ilk yerleşik hayat yaşayan halkı Rum köylülerdir. 1924 senesindeki mübadele sonucu içlerinde dedemin, babaannemin ailelerinin ve diğer mübadillerin bulunduğu Yunanistan'da yaşayan Türkler bu beldeye yerleşerek nüfusun büyük bir çoğunluğunu oluşturmuşlardır. Cumhuriyet dönemi Balkan savaşlarında bu bölgede şehit olan Türk Binbaşı Celal'in adı o zamanlar Çetros olarak anılan bu beldeye verilmiş ve beldenin adı Celaliye olmuştur. Celaliye Mahallesi'ne komşu olan Kâmiloba Mahallesi de adını Balkan savaşlarında şehit olan Kâmil isimli bir erden almaktadır. (Adem Dalay 2014).

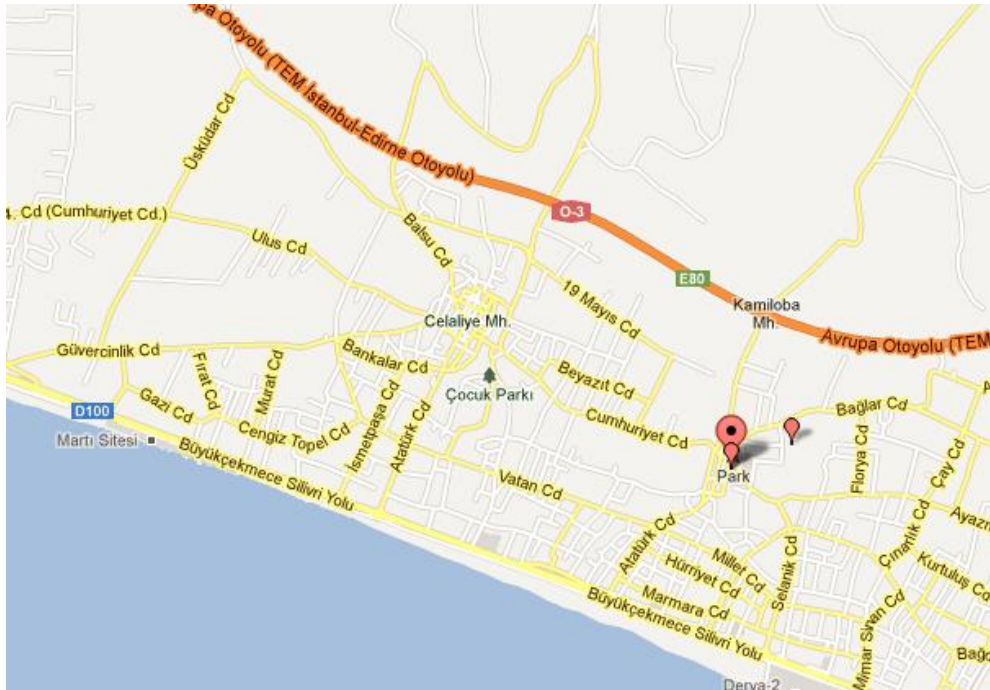
Yapılan kişisel görüşmelerde Celaliye Mahallesi'nde 1928 yılında yaşanan yangın, belde tarihinde yer alan en önemli vakalardan biri olduğu söylenebilir. Celaliye Mahallesi'nin merkezinde bir evin tutuşması ile başlayan yangının denize kadar ulaştığı, sandalların dahi bu yangından sebep kıyıda uzaklaştığı ifade edilmiştir.(Yücel Dalay 2014).

2.2. Celaliye Mahallesi Hakkında Coğrafi Bilgi

Celaliye Mahallesi bir önceki bölümde bahsedildiği gibi 2009 yılından itibaren Büyükçekmece ilçesi sınırlarına dâhil edilmiştir. Bu değişim Celaliye Mahallesi'nde yaşayan vatandaşlar için önem arz eden bir değişiklik olarak algılanmamıştır. Büyükçekmece ilçe merkezi de Silivri ilçe merkezi de Celaliye Mahallesi'ne yaklaşık eşit uzaklıktadırlar.

Güneyinde Marmara Denizi'ne kıyısı bulunan Celaliye Mahallesi batı yönünde Selimpaşa Mahallesi'ne doğu yönünde ise Kâmiloba Mahallesi'ne komşudur. Celaliye Mahallesi'nin kuzeyinde TEM İstanbul – Edirne karayolu bulunmaktadır.

“Celaliye Mahallesi'nin coğrafi konumu tam olarak; enlem: 41.046 ve boylam: 28.432 koordinatlarındadır” (HaritaTR 2014). “Büyükçekmece'nin doğusunda ve bu ilçeye 15 km. uzaklıkta, 700 metrelik bir yolla E-5 karayoluna bağlı, aynı zamanda denize sınırı olan bir sahil mahallesidir. Mahalle merkezi Marmara Denizi sahiline yaklaşık 2 km. mesafede bulunur. Celaliye 12 bin 331 dönüm araziye sahiptir” (Vikipedi 2014).



Şekil 2.1 - Celaliye Mahallesi Haritası (<http://maps.google.com/>)

2.3. Celaliye Mahallesi Hakkında Demografik Bilgi

Bölümün başında bahsedildiği gibi Celaliye Mahallesi'nin nüfusunun büyük bir çoğunluğunu mübadele sonucunda bu bölgeye yerleşen kendilerine Rumcada “vatansever” anlamına gelen “Patriyot” kelimesiyle isimlendiren topluluk oluşturmaktadır. Patriyotların dışında Pomaklar, kendilerine “göçmen” anlamına gelen “macır” kelimesiyle adlandıran bugünkü Bulgaristan ve Yunanistan sınırlarına dâhil olan topraklardan göç ettikleri söylenen insanlar ve Roman vatandaşlar Celaliye Mahallesi'nin yerleşik nüfusunu oluşturmaktadır.

Yerleşik nüfusun yanı sıra sahil kesiminde yazlıkların var olması ve bu sebep ile yaz mevsiminde nüfusun arttığı Celaliye Mahallesi'nin nüfusu yaz aylarında 6-7 binlerden 20-30 bin civarı rakamlara çıkmaktadır.

Patriyot nüfus yoğun olarak Celaliye Mahallesi'nin merkezinde bulunmaktadır. Celaliye Mahallesi'nin merkezinin batı ve güney kısmında yaz aylarında yoğun olarak yazlıkçı nüfus bulunmaktadır. 1970'lerden 1990'ların sonlarına kadar Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Roman vatandaşlar Celaliye Mahallesi'nin kuzeybatısında, Celaliye Mahallesi merkezinden yaklaşık 2 km. uzakta yaşamakta iken, nüfusun geri kalanını oluşturan Macır ve Pomaklar vatandaşlar ise Celaliye Mahallesi'nin tarım sahası olan kuzeybatısında ikamet etmişlerdir.

2.4. Celaliye Mahallesi'nde Yaşayan Farklı Topluluklar Hakkında Genel Bilgi

2.4.1. Celaliye Mahallesi'nde Yaşamakta Olan Pomaklar Hakkında Genel Bilgi

Pomak kelimesinin Slav dillerinde hatırlamak anlamına gelen “pomnja” fiilinden türemiştir. Pomaklar olarak bilinen topluluk Celaliye Mahallesi'nde 93 muhacirleri olarak adlandırılmaktadır. Pomak nüfusun bugünkü Bulgaristan topraklarından göç etmesi 1873-1877 yılları arasında yaşanan Osmanlı – Rus savaşlarına dayanmaktadır. Rumî takvime göre savaşın 1293 yıllarına denk gelmesi sebebi ile de Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Pomaklar, 93 Muhacirleri olarak adlandırılmıştır. Celaliye Mahallesi dışında da Türkiye coğrafyasının farklı yerlerinde de Pomaklar Torbeş, Goralı, Agaryan/Achryan vb. adlarla Bulgaristan,

Yunanistan, Makedonya, Kosova, Arnavutluk ve Türkiye’de yaşamaktadırlar. Balkanlarda Rodoplar ile Pirin ve Vardar Makedonya’sında, Kuzey Bulgaristan’da Lofça, Plevne, Teteve, Rahova, Orta Bulgaristan’da Filibe, Yunanistan’da Selanik, Makedonya’da Manastır, Arnavutluk’ta İşkodra ile Kosova da Pomakların değişik adlarla en yoğun olarak yaşadıkları bölgelerdir (Memişoğlu 1999). Silivri’de ise Pomaklar genellikle daha önce köy olan ve şimdi Fener Mahallesi olarak bilinen beldede yetiştirdikleri sebze ve meyveleri Silivri pazarında sattıkları için “Köylüler” olarak adlandırılmaktadırlar.

Bahsedilen Osmanlı – Rus harbinde göç eden muhacirlerin sayılarını McCarthy, 1.253.500 kişi olarak belirtmiştir (McCarthy 1998:105). Bir diğer kaynağa göre ise bu göçmenlerin sayısının 1.230.000 kişi civarı olduğu belirtilmiştir (İpek 1994:174).

2.4.2. Celaliye Mahallesi’nde Yaşamakta Olan Romanlar Hakkında Genel Bilgi

Celaliye Mahallesi’nde Romanlar varlıklarını göçebe olarak bilindiği kadarı ile mübadeleden bu yana sürdürmüşlerdir. Celaliye Mahallesi’ne Romanların Edirne Uzunköprü’den gelmekte oldukları söylenmektedir. Kendilerine kökenleri sorulduğu zaman kendilerini “Bulgaristan göçmeni” olarak nitelendirmektedirler.

Yapılan kişisel görüşmeler sonucu 1970 ile 1990 yılları arasında Romanların Celaliye Mahallesi’ne soğan işçiliği için şubat ayında gelmekte ve kasım ayına kadar burada kalmakta oldukları ortaya çıkmıştır. Yaklaşık olarak 30 yıl öncesine kadar Celaliye Mahallesi’nde her toprak sahibi aile bir Roman işçi tayfası çalıştırmakta idi. Örneğin; toprak sahibi olan ailemin geçmişte çalışan elemanları Çingene Bayram, kayınçosu ve onların aileleriydi. Sözü edilen Roman vatandaşlar her yıl düzenli olarak aileme ait olan soğan tarlasında çalışmaktaydılar. Taze soğan başta olmak üzere kuru soğan ve domates tarlalarında hep Roman vatandaşlar çalışmaktaydılar. Toprak sahiplerinin yapamadığı ya da yapmak istemediği fazladan işleri her zaman Romanlar yapmaktaydı (Adem Dalay 2014).

Celaliye Mahallesi'nde sezonluk işleri biten Romanlar, kışı Edirne – Uzunköprü'de geçirmektedirler. Edirne – Uzunköprü'de birkaç ay kendi evlerinde kalan Romanlar Celaliye Mahallesi'ne tekrar döndüklerinde ise mahalle merkezine yaklaşık olarak 2 km. uzaklıkta ve Celaliye Mahallesi merkezinin kuzeydoğusunda bulunan bir alana kurdukları çadırlarda, kendi imkânları ile yaptıkları tek sezon dayanabilecek nitelikteki geçici evlerde veya Rumlardan kalan eski evlerde sezonluk olarak ikamet etmektedirler.

2012 yazında yapılan alan araştırması sonucunda bahsedilen periyot ile son üç veya dört yıldan günümüze kadar olan periyot karşılaştırıldığında Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Romanların yaşayışlarının eskiye göre büyük farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Celaliye Mahallesi'nde kendilerini “yerli vatandaş” olarak niteleyen Patriyotlar ve Celaliye Mahallesi'nde neredeyse tamamen yerleşik yaşam düzenine geçmiş olan Roman vatandaşlar ile yapılan görüşmeler son birkaç yıl içerisinde Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Roman nüfusunun hızla artış göstermiş olduğunu kanıtlamaktadır.

Son yıllarda Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Roman vatandaşların nüfusunun yanı sıra yaşayış şekilleri ve mesleki eğilimleri de bir hayli değişiklik göstermiştir.

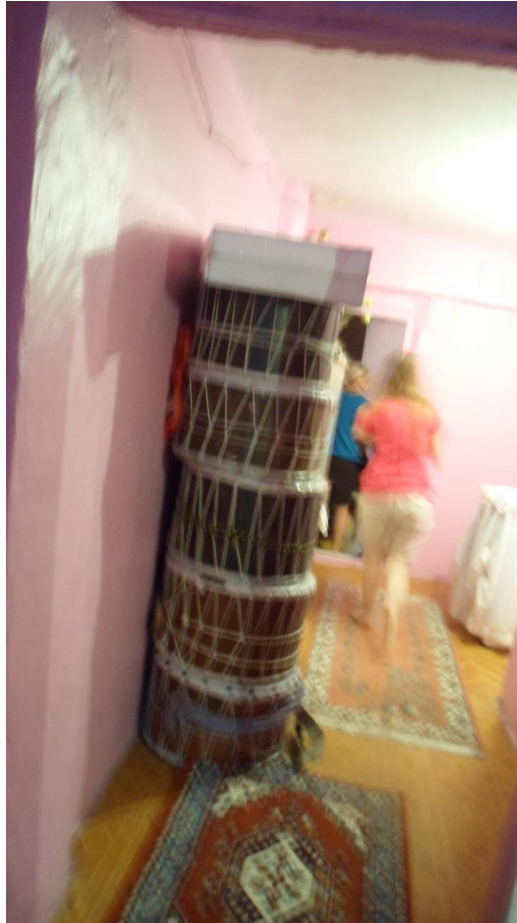
1970'lerden 2000'li yılların başlarına kadar süren periyotta Romanlar Celaliye Mahallesi'ne sezonluk olarak gelmişlerdir ve sezon bittiğinde ise asıl yerleşim yerleri olan Edirne Uzunköprü'ye dönmüşlerdir. Fakat son birkaç yıldır bu Romanlar Celaliye Mahallesi'nde sürekli olarak ikamet etmeye başlamışlardır. Daha önceki yıllarda çadır, kendilerinin yaptıkları portatif evler veya Rumlardan kalan eski evlerde Celaliye Mahallesi'nin merkezinden uzakta yaşıyorlar iken, son birkaç yıldır Celaliye mahalle merkezine yakın ve Patriyotlar ile komşu olacak şekilde yerleşik hayata geçiş yapmışlardır.

Yine 1970'lerden 2000'li yılların başına kadar olan dönemde sadece soğan ve domates gibi tarlalarda çalıştırılan Romanlar son yıllarda bamya tarlalarında da çalıştırılmaya başlamıştır. Tarımın yanı sıra son dönemde Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Romanların eğilim göstermiş oldukları bir diğer meslek kolu ise dövmeciliktir. 2012 yılının yaz aylarında gerçekleştirilmiş olan alan araştırmasında

dövmecilik mesleğinin Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Romanlar tarafından ücret karşılığı yapıldığına şahit olunmuştur.

Genellikle erkek Romanların yaptıkları bu meslek Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Patriyotlar, sezonluk olarak burada bulunan yazlıkçılar ve diğer Celaliye Mahallesi yaşayanları tarafından oldukça rağbet görmektedir.

Son yıllarda Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Romanların edindikleri bir diğer meslek ise; davul imalatçılığıdır. 1970 – 2000 yılları arasında Celaliye Mahallesi'nde geçici olarak da olsa sezonluk olarak ikamet eden Romanlar davulu sadece icra eder iken son yıllarda Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Romanların yoğun bir şekilde davul imalatçılığına başladığı görülmektedir.



Şekil 1.2 - Celaliye Mahallesi'nde Yaşayan Romanların İmal Ettikleri Davullardan Örnekler

Yukarıdaki resimde Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Roman vatandaşlar tarafından imal edilen davullar görülmektedir. Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Romanların son yıllardaki diğer popüler meslekleri ise DVD kopyalama ve ikinci el telefon satıcılığıdır. Hatta Celaliye Mahalle merkezine çok yakın bir yerde Romanlara ait bir telefoncu dükkânı bile bulunmaktadır. Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Romanların hayat tarzlarının ve maddi olanaklarının son iki veya üç senedir geçmişe oranla oldukça pozitif yönde değiştiği açıkça görülmektedir.

Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Roman kadınların ise son yıllarda evlere günlük temizliğe gidiyor olmaları dikkat çekmektedir. Genellikle ücret karşılığı günlük temizlik için ya Celaliye Mahallesi'nde sezonluk olarak ikamet eden yazlıkçılara ya da Büyükçekmece'ye gitmektedirler.

1970 – 1990 yılları arasında Celaliye Mahallesi'nde sezonluk olarak çalışan Roman kadınlarının sadece soğan tarlalarında ve “demet hesabı” ile çalıştıkları söylenmektedir (Adem Dalay 2014). Demet hesabında; tarlalarda toplanan soğanlar beşerli veya onlu demetler halinde ayrılıp bağlanır ve her işçinin yaptığı günlük iş ve dolayısıyla hak ettiği ücret bu demetlerin sayımı ile ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla işçi ne kadar çok demet topladıysa o kadar çok para kazanabilmektedir.

1990'lı yıllarda Celaliye Mahallesi'nde yine sezonluk olarak ikamet eden Roman kadınların icra ettikleri bir diğer mesleğin ise “falcılık” olduğu söylenmektedir. 1970 ile 1980 yılları arasında genel olarak Roman kadınlarının iyi fal baktığına inanıldığı için Celaliye Mahallesi'nde tarlalarda çalışan Roman kadınlara fal bakıp bakmadıkları sorulduğunda bu sorulara kendilerini faldan anlamayan ve diğer Romanlardan farklı olarak dindar insanlar olarak tanımlayarak cevap verdikleri söylenmektedir (Kanburoğlu 2012). Fakat 1990'lara gelindiğinde Celaliye Mahallesi'nde nüfusun artış göstermesi ile buradaki Roman vatandaşların farklı meslekler de yapabildikleri veyahut yapmaya başladıkları görülmektedir.

Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Roman kadınların bahsedilen 1990'lı yıllarda “bakla falı” ve “su falı” bakabildikleri söylenir. Bakla falında baklalar yere atılır ve devamında yerdeki baklaların oluşturduğu şekillerden geleceğe dair anlamlar çıkarılır. Fal bakma seansının tam ortasında fal kesilerek bahşiş istenir ve fala öyle

devam edilir. Bakılan falın sonunda fal bakan kişi baktığı kişiye bir adet baklayı kendisini bütün kötölüklerden koruması için ücret karşılığında satar. Su falı ise daha az karmaşıktır. Fal baktıran kişinin, üzerine çeşitli dualar okunan sudan yudumladıkça fal bakan kişinin de bu suya bakmak sureti ile fal baktıran kişinin geleceğini okuduğı söylenmektedir.

Bu mesleklerin yanı sıra Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Roman kadınların burada sezonluk veya kalıcı olarak ikamet ettikleri süre zarfında en uzun soluklu olarak icra ettikleri meslek ise dantel ve örgü işçiliğidir. Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Roman kadınların bu mesleğı oldukça uygun ücretler karşılığı ve göze oldukça iyi hitap eder şekilde icra ettikleri burada yaşayan ve Roman olmayan diğerk bayanlar tarafından söylenmektedir.

Birçok farklı meslek kolunda ailece çalışan Celaliye Mahallesi Romanları kazandıkları paralar ile birikim yaparak Celaliye Mahallesi civarından arsa ve ev almaya da başlamışlardır. Eskiden Patriyot toprak sahipleri tarafından çalıştırılan Romanlar, artık kendi topraklarında istedikleri ürünü ekerek kendileri için çalışmaya başlamışlardır. Daha fazla çalışmaları sonucunda doğru orantıda daha fazla para kazanan Romanların hayat standartları da buna bağılı olarak olumlu yönde yükselmiştir. Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Roman çocuklar eskiden göçebe yaşadıkları için belirli bir okula kayıt olup okuyamaz iken, şimdi ise Celaliye İlköğretim Okulu'nda eğitim görmektedirler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PATRİYOTLAR HAKKINDA GENEL BİLGİ

3.1. Lozan Mübadelesi Hakkında Genel Bilgi

3.1.1. Mübadele Öncesi Genel Durum

Lozan görüşmelerinde Türkiye ve diğer taraftaki devletler arasında savaş durumu sona erdirilip barış görüşmeleri gerçekleştirilirken ortaya çıkan bir diğer sorun da Türkiye ve Yunanistan arasındaki nüfus değişimi olmuştur. Savaş döneminde görülen kitlesel göç hareketleri oluşum sırasına göre üç ana başlıkta toplanabilir:

- Türkiye’den Türkiye dışına yönelik göçler
- Türkiye’de işgalden kurtarılmış yörelere yönelik iç göçler
- Türkiye dışından Türkiye’ye yönelik göçler

İlk başlıkta belirtilen dışarıya yönelik göçler çoğunlukla Kurtuluş Savaşı’nın bitiminde Türkiye Rumlarının Türkiye’yi terk etmesiyle ortaya çıkan göçlerdir. Bu göçlerde İstanbul ve İzmir ana durak merkezleri olmuştur. İstanbul’da bir ara 20.000’in üzerinde göçmen yığılması olmuştur. Bir diğer yığılma noktası ise Karadeniz bölgesi idi. Burada da 30.000’den fazla Rum Samsun’dan Trabzon’a kadar uzanan kıyı şeridinde toplanmıştır. İstanbul’da toplanan göçmenler genellikle kara ve demir yolu ile ülke dışına çıkarlar iken, Karadeniz şeridinde toplanan kesim ise genellikle 2.000 kişilik gruplar halinde vapurlar aracılığı ile ülkeyi terk etmiştir. (Arı 2014:7).

İlk Rum göçü 9 Eylül 1922’de İzmir’in Türkler tarafından geri alınması ile başlamıştır. Bunun akabinde bir Türk uçağı şehrin üzerinde uçarak attığı bildiriler ile Yunan askerlerinin ve Rumların en geç bir ay içerisinde şehri terk etmeleri istenmiştir. Bu tarihten 1922 yılının sonuna kadar yaklaşık 1.000.000 kadar Rum

ülkeyi terk etmiştir. Bunun başlıca sebebi Yunan ordusu ve onların yerli işbirlikçileri olan Rum halkının işgal süresi boyunca bölge halkına yaptıkları zulümlerdir. (Ağanoğlu 2013:307)

Kısa süre içerisinde ortaya çıkan yoğun Rum göçü, Türkiye'nin özellikle ekonomik ve toplumsal yapısı üzerinde önemli bir değişikliğe yol açmıştır. Toplumun, farklı katmanlarından ve değişik yörelerden çeşitli büyüklükte kitleler işgal durumunun ortadan kalkması ve Rumların ülkeyi terk etmesi üzerine işgalden kurtarılmış bu bölgelere göç etmeye başladılar.

Bu yeni demografik görünümün oluşumunda rol alan insanlar “felaketzedeler”, “harikzedeler”, “mülteciler” ve “şark muhacirleri” gibi farklı sıfatlar ile nitelendirilmişlerdir. Bu sıfatlardan “felaketzedeler” deyimini savaşta ne şekilde olursa olsun her hangi bir zarar görmüş herkes için kullanılan genel bir tanımlama idi. “Harikzedeler” ise evi ya da malı mülkü yanarak savaştan zarar görmüş kişileri diğerlerinden ayırmak için kullanılan bir tanımlama idi. “Mülteciler” tanımı savaşın bitmesinin ardından toplumsal baskıya uğrayan ve can güvenliğinin tehlikede olduğunu düşünerek Türkiye'ye sığınan kesimi tanımlamak için kullanılmıştır. “Şark muhacirleri” deyimini ise özellikle Kars ve Erzurum'un Rus işgaline uğraması ile bu bölgeden ülkenin farklı yerlerine göç eden kesimi tanımlamak için kullanılmıştır. (Arı 2014:8)

Türkiye'den ayrılarak Yunanistan'a giden kesim, ayrıldıkları bölgelerde büyük boşluklar oluşturmuştur. Fakat gittikleri bölgelerde de nüfus yığılmasına sebep olmuşlardır. Bu nüfus yığılması ve oraya gelen Rumların Türkiye'de bıraktıkları mallar bu bölgelerde bulunan Türklere yönelik baskının giderek artmasına sebep olmuştur. Bu baskılar zaman ile saldırılara dönüşmüştür. Selanik ile Manastır'ın kasaba ve köylerinden daha çok Kayalar, Kozana, Karaferye gibi yerleşim yerlerinde bu saldırılar görülmüştür. Benzer şikâyetler Midilli Adası'ndan da gelmiştir. Bu baskılar sonucu bu bölgeleri terk ederek Anadolu'ya gelen mübadil Türkler, içinde Rumların da oturduğu evleri ortaklaşa kullanmışlardır. Bu tür sıkıntıların giderilmesi ve her iki tarafın da rahat ve huzurunun sağlanabilmesi için iki taraf arasında yapılacak bir anlaşmanın ve buna bağlı olarak nüfus mübadelesinin bir an önce gerçekleştirilmesi gerekmiştir. (Ağanoğlu 2013:308).

Rumların ülkeyi terk etmesi ile boşalttıkları bölgelerde bıraktıkları mallar üç ana başlık altında incelenebilir:

- Rumların bölgeleri terk etmesinden itibaren bir iki gün içerisinde yerel halk tarafından işgal edilen mülk
- Maliye Vekâletinin sorumluluğunu aldıktan Lozan'da imzalanan sözleşme yürürlüğe girdiği ana kadar tasarruf yetkisini kullandığı mülk
- Askeriye ya da Mülkiye tarafından el konulmuş mülk

Rumların bir kısmı gitmeden hemen önce mülklerini fırsatçılara çok ucuz fiyatlara satmışlardır. Daha sonra Maliye Vekâletinin konu ile ilgilenmesine karar verilmiş ve bunun için Enval-i Metruke Komisyonu kurulmuştur. Bu komisyon bölgeyi terk eden Rumların ger dönüp dönmeyecekleri dahi belli değil iken bu mülk ve malların birçoğunu açık arttırma ile satmıştır. Evlerin bir kısmı da subay ve mülki memurlara kiraya verilmiştir. Oysa ki hukuken bu mallar eski sahiplerine aitti.

TBMM'de yapılan bir açıklamada Rumlardan 100.000 civarında ev kaldığı fakat bunların yalnızca 25.000 kadarının hükümetin elinde olduğu belirtilmiştir. Hükümetin gerekli otoriteyi sağlayamaması ve tutarsız politikaları sebebi ile daha sonraki aşamalarda ortaya çıkabilecek iskan problemlerinin çözümünde etkili bir şekilde kullanılabilecek olan bu mülklerin önemli bir kısmı kullanışsız hale gelecek şekilde yıkıma uğramış ve bilinçsizce verimsizleştirilmiştir.(Ağanoğlu 2013:310) Bu yıkımın başlıca üç temel sebebi mevcuttur. Bunlardan biricisi bu mülklerin sorumluluğunu alan Maliye Vekâleti'nin bu görevi benimsememesi ve bu görevin emaneten sürdürdüğünü düşünmesi iken; ikincisi bu büyük göç sonucu bir anda ortaya çıkan önemli iş gücü kaybı; üçüncüsü ise özellikle işgalden kurtulan yerli Müslüman halkın duygusal davranarak tepki olarak kasıtlı biçimde bu malları tahrip etmesidir (Arı 2014:14).

3.1.2. Lozan Barış Görüşmeleri ve Mübadele Problemi

Aslen mübadele konusu ilk başta Lozan Barış Görüşmeleri'nin gündeminde olmayan bir konu idi. Bu görüşmelerden önce Milletler Cemiyeti tarafından savaş

sonrası göçler ile oluşan yeni demografik yapıyı incelemek ile görevlendirdiği Norveçli Dr. Fridtjof Nansen durumu yerinde incelemiş, her iki ülkenin görüşlerini de alarak bu konu hakkında bir rapor hazırlamıştır. Bu rapor 1 Aralık 1922’de Lozan Barış Konferansı’nda okunmuştur. Raporun dikkat çektiği en önemli nokta bir anda ortaya çıkan yoğun nüfus değişiminin ortaya çıkardığı potansiyel ekonomik problemlerdi. Çünkü bu ekonomik problemler her iki ülke için de felaketle sonuçlanabilirdi.

Çözülmesi gereken en öncelikli problem 1923 yazında elde edilmesi gereken tarım ürünleri idi. Bu sebeple Nansen nüfus mübadelesinin hiç olmazsa bir kısmının şubat sonundan önce yani üç ay içerisinde gerçekleştirilmesi gerektiğini savunmuştur. Çünkü şubat sonundan sonra tarım mevsimine yetişmek imkânsız hale gelir. Türk ve Yunan delegeleri mübadele konusunda farklı görüşlere sahiptiler. Türklerin başlıca istekleri İstanbul Rumlarını da mübadele içerisinde tutma ve bunun yanında Batı Trakya’da çoğunluğu oluşturduklarını düşündükleri Müslüman Türklerin yerlerinde bırakılması idi. Buna karşılık Yunanların başlıca istekleri ise mübadelenin zorunlu değil aksine gönüllü olarak yani isteğe bağlı olarak yapılması idi. Buna karşın Türk heyetinin başkanı İsmet Paşa gönüllü olarak gerçekleştirilecek bir mübadelenin aylarca gecikebileceğini ve bunun her iki ülke için de tarım mevsimi ve dolayısı ile ekonomik açıdan büyük problem yaratacağını savunmuştur (Arı 2014:16).

Bu konu Venizelos ve İsmet Paşanın ortak önerisi ile bir bağımsız, bir Türk, bir Yunan üyenin yer alacağı ve Dr. Nansen’in danışmanlık yapacağı bir komisyona gönderildi. 2 Aralık 1922’de toplanan komisyonda gerçekleşen tartışmalar sonucunda Türk heyeti “établis” (yerleşmiş, sakin olmuş) deyimini ile nitelenen İstanbul Rumlarının kalmalarına onay vermiş fakat zorunlu mübadelenin 1923 Mayısına kadar uygulanmaması kararını da direktmiştir. Bu istekler diğer taraflar tarafından da kabul edilmiş ve mübadele edecek nüfusun sahip olduğu mal ve mülklerin de kurulacak ayrı bir komisyon ve tarafsız üyelerin başkanlık edeceği 11 alt komisyon tarafından ele alınması kararlaştırılmıştır (Arı 2014:17).

Bütün bu tartışmalar ve gelişmeler sonucunda 30 Ocak 1923 tarihinde imzalanan sözleşme ve ek protokolle mübadele yasal olarak yürürlüğe girmiştir. Bu

anlaşmaya göre mübadele 1 Mayıs 1923 tarihinden itibaren zorunlu olarak başlamıştır. Sözleşmeye göre her iki ülkeye girişler o ülke hükümetinin izne olmadan gerçekleşmeyecektir. Anlaşma kapsamında İstanbul belediyesi sınırları içerisindeki établis Rumlar ve 1913 yılında imzalanmış olan Bükreş Antlaşmasının saptamış olduğu sınır çizgisinin doğusunda yer alan Müslüman kesim mübadeleye dâhil olmayacaklardı. Göçmenlere hiçbir sebeple engel çıkarılmayacaktı. Zanlı ve suçu kesinleşmiş olanlar gidecekleri ülkelerin yetkili makamlarına teslim edilecekler idi. Göçmenler ayrıldıkları ülkenin uyruğunu yitirip diğer ülke toprağına ayak bastığı anda o ülke uyruğunu kazanmış sayılacaklardı. Her iki halkın mülkiyet haklarına ve alacaklarına zarar verilmeyecekti. Göçmenler her türlü taşınır mallarını yanlarında götürmekte serbest olacaklar ve bunlardan vergi alınmayacaktı. Taşınır mallarının tümünü ya da bir bölümünü yanlarında götüremeyecek olan göçmenler bunları oldukları yerlere bırakabileceklerdi. Bu durumda yerel makamlar bu malların değerinin saptanmasında ve dökümünün yapılmasında görevli olacaklardı. Tutulan tutanaklar dört örnek olarak düzenlenecek, bunlardan biri yerel makamlarla saklanacak, ikincisi karma komisyona verilecek, üçüncüsü gidilecek olan ülkenin hükümetine, dördüncüsü de göçmenin kendisine verilecekti. Komisyonlar göçmenlere taşınmaz malları için de değer biçip ellerine birer belge verecekti. Böylece o ülke diğer ülkeye o miktarda borçlanmış olacaktı. Göçmen gittiği ülkede bu borç karşılığı bulunan mal ile eş değerde ve nitelikte mal alması gerekecekti.

Mübadele tamamlandıktan sonra tüm borçlar hesaplanacak ve karşılıklı borçlar eşit çıkar ise hesap denkleştirilmiş ve kapatılmış olacaktı. Aksi takdirde daha fazla borçlu olan hükümet borç farkını peşin para ile ödeyecekti. Böylece Türk-Rum mübadelesinin en önemli kısmı olan hukuksal ve uluslar arası boyutu çözüme kavuşturulmuştur (Arı 2014:19).

3.1.3. “Mübadele, İmar ve İskân Vekâleti” ve “Mübadele, İmar ve İskân Kanunu”

Lozan’da imzalanan sözleşmeyi takiben 23 Ağustos 1923 günü TBMM’de İmar Vekâletinin kurulmasına dair verilen bir kanun teklifi gerçekleştirilmiştir. Bu kanun teklifi gelecek olan mübadillerin sorunları ile ilgilecek, onların dertlerini dinleyecek ve ihtiyaçlarını giderecek bir makamın gerekliliğini tartışma konusu

haline getirmiştir (Arı 2014:25). Bütün bu gelişmeler ve tartışmaların ardından 133 milletvekili tarafından 13 Ekim 1923 tarihinde verilen önerge kabul edilerek Mübadele, İmar ve İskân Vekâleti kurulmuştur(Ağanoğlu 2013:313).

Vekâletin ilk vekili olarak seçilen Mustafa Necati ilk görevler hakkında şu şekilde konuşmuştur: “Vekâletin oturacak sandalyesi bile yoktu. Kanunumuzu biz ihzar ettik. Otuz talimatnameyi bir haftada hazırladık. Her biriniz gelir şaşardınız. ... 140.000 muhaciri kendi vapurlarımızla getirdik. Kendi vapurlarımızda batıracaksın diye muhalefet ettiler. Her aybaşında rapor neşrettik. On beş günde bir Meclis-i Âlî'ye geldik...” (Çapa 1991:63).

Mustafa Necati Bey'in görev yaptığı 13 Ekim 1923 ve 6 Mart 1924 tarihleri arasında 140.000 kadar muhacir Türkiye'ye getirilmiştir. Bu sayı tüm mübadillerin üçte birine denk gelmektedir. Bakanlık 11 Aralık 1924'te lağvedilmiştir. Lağvedilen bakanlık Müdüriyet-i Umumiye'ye dönüştürülmüş ve iç işleri bakanlığına bağlanmıştır (Ağanoğlu 2013:314).

Mustafa Necati'nin vekilliğinde çalışan vekâletin sunduğu önerge ile Mübadele İmar ve İskân Kanunu 8 Kasım 1923 tarihinde TBMM'de kabul edilmiştir. Bu kanuna bağlı olarak Vekâlet mübadillerin taşınmasını, beslenmesini, barınma ve yerleşmesini ve muhtaç olanlara iki ay boyunca yardım edilmesini sağlayacaktı. Vekalet ayrıca mülki ve askeri araç gereçlerden ve devlete ait diğer imkanlardan gerekli gördüğü oranlarda yararlanabilecekti. Vekaletin isteklerini tüm mülki ve askeri personel gerçekleştirmek zorunda idi. Aksi takdirde bu personeller en ağır cezalara çarptırılacaklardı. Bu kadar önemli kararın alınmasına rağmen uygulamada çıkan aksaklıkların önüne geçilememiştir (Ağanoğlu 2013:316).

Bu kanunun çıkarılmasının ardından gelen mübadilleri yerleştirmek için Rumlardan boşalan yerler fevren on alan olarak belirlenmiştir. Göçmen olarak gelecek gruplar meslek olarak kabaca tütüncü, çiftçi, bağcı, zeytinci olarak gruplandırılmıştır. Fakat planlanan iskân tam olarak sağlanamamıştır. Bunun en büyük sebebi Rumların boşalttığı bölgelere mübadeleye tabi olmayan muhacirlerin daha önceden geliş güzel yerleştirilmesidir (Ağanoğlu 2013:317).

3.2. Türkiye’de Yaşayan Patriyotlar Hakkında Genel Bilgi

Patriyot kelimesinin bugünkü Türkçede “vatansever” anlamına geldiği bilinmektedir. Lozan Mübadelesi ile şimdinin Yunanistan topraklarından göç eden Patriyotların kullandıkları anadilin “Rumca” olduğu gözlemlenmiştir. Türkiye’nin pek çok farklı bölgesinde, ilinde, beldesinde Yunanistan’ın farklı yerlerinden göç etmiş ve Türkiye’ye yerleşmiş mübadil ailelerin bulunduğu bilinmektedir. Mübadeleyi gerçekleştiren Patriyot ailelerinin bir kısmı, (günümüzde asıl mübadillerin yaşayanlarının sayısı oldukça azdır, dolayısıyla çocukları ve torunları ile görüşmeler yapılmıştır.) kendilerini “Selanik Göçmenleri” olarak adlandırmaktadırlar. Bu adlandırma çok da doğru bulunmamaktadır. Sebebi ise, mübadele sırasında mübadillerin Selanik’ten “toplucu” göç etmeleridir. Yani Selanik dışında yaşayan aileler de Selanik’e gelmiş ve Oradan bugünkü Türkiye topraklarına göç etmişlerdir (Kurtişoğlu 2011). Dolayısıyla her Patriyotun aslında Selanik göçmeni olarak adlandırılmaması gerektiği saptanmıştır.

Yerel halk tarafından Patriyot olarak adlandırılan topluluğun bir kısmı Manastır vilayetinin Serfiçe Sancağına bağlı Nasliç ve Grebne kasabasından göç etmiş iken diğer bir kısmı ise balkanların farklı yerleşim yerlerinden göç etmişlerdir. Mübadele süreci esnasında büyük bir kısmı Büyükçekmece’den Tekirdağ’a kadar uzanan kıyı köy ve kasabalarına yerleştirilmişler iken kalan diğer kısım ise Trakya içlerine, Anadolu’da Manisa, Samsun, Sivas, Bingöl ve Aydın gibi şehirlere de dağılmışlardır.

Patriyotların başlıca özellikleri Türk kökenli ve Müslüman olmalarıdır. Rumeli’den Anadolu’ya yüzyıllar önce geldikleri ve yüzyıllarca burada yaşadıkları için dilleri değişime uğramış olsa da dinlerini korumayı başarmışlardır.

3.3. Celaliye Mahallesi’nde Yaşayan Patriyotlar

Celaliye Mahallesi’nin nüfusunun büyük bir çoğunluğunu mübadele sonucunda bu bölgeye yerleşen kendilerine Rumcada “vatansever” anlamına gelen “Patriyot” kelimesiyle isimlendiren topluluk oluşturmaktadır. Celaliye Mahallesi’nin

evre beldeler tarafından “Patriyot Ky” olarak adlandırılmakta olduğuna rastlanılmıştır.

Ele alınan Celaliye Mahallesi’nde yaşayan Patriyotların şimdinin Yunanistan sınırlarında bulunan “Mşlğoşt” ve “Plajomsta” şehirlerinden “Lozan Mübadelesi” ile g ettikleri söylenmektedir (şahin Dalay 2006).

Kurtoğlu göçmen kimliğini Goffman’ın üç boyutlu kimlik tanımı üzerinden açıklar:

- 1- Toplumsal Kimlik: Eğer bir toplumda göçmenlik bir toplumsal kategori haline gelmişse (stereotipleşmişse), göçmenlik görüntüsü veren ve bu stereotype uygun kişilere “göçmen” kimliği verilmiş olur ve bu kategoride sınıflandırılır.
- 2- Kişisel Kimlik: Bir kişi toplum tarafından “göçmen” olarak tanımlandığı halde, kendisini “göçmen” olarak görmüyorsa, kişisel kimliği göçmen değildir.
- 3- Ego Kimlik: Bir kişi öznel olarak kendisini göçmen hissediyorsa, başkaları onu göçmen olarak görmese bile göçmendir.(Kurtoğlu 2004: 53)

Celaliye Mahallesi’nde yaşayan Patriyotların birinci kategoride yer aldıkları söylenebilir. Celaliye Mahallesi’nde yaşayan Patriyotlara nereli oldukları sorulduğunda kendilerini “göçmen” olarak tanımladıkları saptanmıştır.

Yapılan görüşmelerde Patriyotların bir kısmının toplumsal baskılardan dolayı g ettikleri, bir kısmının ise Lozan Mübadelesi ile zorunlu göçe tabi tutuldukları saptanmıştır.

Bir nceki bölümde işgalden kurtarılan bölgelerdeki Rumların göç etmesi ile g ettikleri bölgelerdeki Türklere karşı baskının giderek arttığından bahsedilmişti. Bir kısmı saldırılara dönüşen bu baskılar sebebi ile daha anlaşma yürürlüğe girmeden önce göç etmek durumunda kalmış iken bir kısmı ise vatanlarını terk etmek

istememelerine rağmen yapılan anlaşma sebebi ile zorunlu olarak yerleşim yerlerinden ayrılmışlardır.

Kendi atalarının başına gelen bazı olaylar giderek artan ve saldırılara dönüşen baskılara örnek olarak gösterilebilir. Bazı ailelerin göç öncesi evlerinde kalamadıkları anlatılmaktadır. Geceleri çete baskılarından korkup ormana kaçmalarının yanı sıra maddi zorluk, erzakların tükenmesi gibi sebeplerden dolayı ormanda bulunan otlara tuz serpip katık ettikleri anlatılmaktadır. Bunun gibi pek çok örnek bulunmaktadır.

Göç öncesi baskılar sebebi ile yaşanan zorlukların yanı sıra göç sırasında yaşanan zorluklardan da bahsedilmiştir. Yapılan görüşmelerde dedemin zorunlu mübadele öncesi toplanma yeri olarak belirlenmiş olan Selanik'te kayıt işlemlerinin yapılması sırasında ayakta uzun süre beklemek durumunda kalan bir kişinin ölümüne şahit olduğu söylenmiştir. Kendisi mübadil olan dedemin göç sırasında kendilerini taşıyacak olan gemiyi beklerken açlık çektiği söylenmiştir. Ayrıca gemi yanaştığında ailesinin yerini kaybetmiş ve bunun üzerine bir kaç gün boyunca başka aileler ona göz kulak olmuştur. Sonrasında ailesini tekrar ancak İstanbul'da bulabilmiştir. Açlık ve yorgunluğun yanı sıra bazı sâri hastalıkların ortaya çıkması da göç sırasında yaşanan zorluklara örnek olarak gösterilebilir.



Şekil 3.1 - Selanik Limanı'nda Türkiye'ye gitmek için bekleyen kadınlar. (Fotoğraf: Illustation dergisi, 27 Aralık 1924)

Mübadillerin göç sırasında yaşadığı zorluklara dair pek çok röportaj ve anıyı İskender Özsoy'un "İki Vatan Yorgunları" adlı kitabında bulmak mümkündür. Bu örneklerden bir tanesi Zeynep Pirkin tarafından anlatılmıştır. Zeynep Pirkin 20

yaşında İstefanya'dan Türkiye'ye göç etmiştir. Zeynep Hanım bahsedilen kitapta kendi mübadele hikâyesini şu şekilde anlatmıştır:

“Mübadillik çok zor ve acı. İstefanya'da doğup büyüdüğüm iki katlı ev güzel bir evdi. Mübadele olunca önce bizim köye Türkiye'den Rumlar geldi. Bizi evimizden çıkartıp onları yerleştirdiler. Biz başka bir eve taşındık. Türkçe konuşuyorlardı. Türkiyeli Rumların kızları bize ekmek yapıyorlardı. Ama ailelerden biri “Onlara ekmek yaptırmayın. Onlar fırında kaplumbağa pişiriyor” deyince ekmek yaptırmaktan vazgeçtik. Gâvurlar sık sık bize “maruşkalar ne yapıyorsunuz?” diye takılırlardı. Rumların annemin sandıklarını karıştırdıklarını hatırlıyorum. Ne arıyorlardı bilemiyorum. Bir de bir arkadaşım sevgilisine kaçtı diye ailesi çeyizlerini yaktı. Onu da hatırlıyorum. Türkiye'den gelen Rumlarla ne kadar birlikte yaşadık bilemiyorum. Bize kötülük yapmadılar. Türkiye'ye gitmek için yola çıkınca önce annem, babam ve üç kardeşimle Selanik Limanı'na gittik. Orada geminin gelmesini bekledik. Limanda beklerken elim doğum yaptı ama bebek öldü. Selanik'ten Bursa'nın Mudanya İlçesine gittik. Biz vapurun alt kısmındaydık, hayvanlarımız ise güvertede. Yolculuk sırasında vapurda bulunan iki çocuk öldü, onları denize attılar. Gemi Mudanya'ya yanaşamayınca Tekirdağ'a döndük. Tekirdağ'a gelir iken annem Zeliha vapurda hastalandı. Onu Tekirdağ'da bir hastaneye kaldırdılar ve annemi bir daha göremedim. Biz üç kardeşlik. Beş yaşındaki kardeşim Ali'yi de fakirlik sebebi ile Tekirdağ Nüfus Müdürüne evlatlık verdik. Onu da bir daha göremedim. Anne ve kardeş acısını, hasretini anlatamam. İkisi de hala burnumda tütüyor. Aklıma geldikçe içim kopar. Ailemiz darmadağın oldu mübadele yüzünden. Tekirdağ'da kardeşimi evlatlık verdiğimiz ailenin yanında bir hafta kaldıktan sonra önce öküz arabaları ile Kırklareli'ne, sonra da Pınarhisar'a geldik. Geldiğimizde 1924 yılının kış aylarıydı. Çok acı ve zorluk çektik. Gündelik ile başkalarının işlerinde çalıştık, çobanlık yaptık, Ortaköylülerin bütün işlerine gittik. Burada bize güzel bir Rum evi verdiler. Onu yıktık ve yerine başka bir ev yaptık. Doğduğum köy ara sıra aklıma geliyor, ama ne yapayım?”



Şekil 3.2 - Zeynep Pirkin (İskender Özsoy. "İki Vatan Yorgunları". İstanbul 2014. s.173)

Mübadele esnasında yaşanan olaylar bazı filmlere de konu olmuştur. Bunlara örnek olarak yönetmen Çağan Irmak'ın 2011 yapımı Türk melodram filmi olan "Dedemin İnsanları"nda da Mübadele ile ilgili gerçek olaylardan alındığı söylenen hikâyeler bulunmaktadır.

Yine yukarıda bahsedilen kısımda taşınabilir malların Türkiye'ye aktarılması konusunda dedemin annesi Memişe Dalay'ın başına gelen bir olay ise şu şekildedir:

"Babaannem mübadele sırasında birçok malını bırakarak göç etmiştir. Öyle ki kulağındaki altın küpeler dahi Rum askerler tarafından kulak memesi yırtılarak cebren alınmıştır."(Adem Dalay 2014)



Şekil 3.3 - Bayram Dalay ve Memişe Dalay

Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Patriyotların belki de en büyük dezavantajları yeni göç ettikleri ülkenin dilini konuşamıyor olmaları idi. Göç sonrası iskân meselesi sebebi ile mahkemeye başvuran dedem Şahin Dalay'ın annesi ve dayısının Türkçe konuşamadıkları sebebi ile hâkim tarafından azarlandıkları ve “Sizin gibi Türkçe bilmeyen gâvurların davası ile uğraşamam” denilerek mahkeme salonundan kovuldukları anlatılmaktadır. Böylece hem haklarını savunamamış hem de hakarete uğramış olarak davalarından vazgeçmek durumunda kalmışlardır.

Patriyotça, çevre köylerce bir mübadil köyü olarak bilinen Celaliye Mahallesi'nde 1970'lerin başına kadar anadil olarak varlığını sürdürmüştür. 1968 yılında ilköğretime başlayan babam anadilinin Rumca olması ve Türkçe bilmemesi sebebi ile çok zorluklar çektiğini şu şekilde anlatmıştır:

“... İlkokul birinci sınıfa başladığımda Türkçe sadece 1'den 10'a kadar saymasını biliyordum. Öğretmenimiz adımı söylediğinde yanımdaki arkadaşımın tüyo alarak sadece “Efendum” diyebildim ve Türkçeyi ilk okulda öğrenmeye başladım...”(Adem Dalay 2014).

Celaliye Mahallesi'nde mübadele sonrasında halk tarım ile uğraşmıştır. En yaygın olarak bamya işçiliği yapılmıştır. Önceki bölümde bahsedilen iskân hakkı sebebi ile elde ettikleri topraklarda mevsimine göre sebze – meyve yetiştiriciliği yapılmıştır. Elde edilen ürünler çeşitli köy ve kent pazarlarında veya İstanbul haline

toplu olarak satılmıştır. Mübadillerin bir kısmı ise mallarını satarak başka şehirlerde yatırım yapıp düzen kurmuşlardır. Celaliye Mahallesi'nde mübadele sonrası yaygın olan bağcılık son 15 yıldır Celaliye Mahallesi'nde görülmemektedir. Bunların dışında soğan, havuç, nohut ve domates Celaliye Mahallesi'nde yetiştirilen başlıca ürünler olarak bilinmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

CELALİYE MAHALLESİ'NDE YAŞAYAN PATRİYOTLARIN DÜĞÜN VE EĞLENCE GELENKLERİ

4.1. Evlilik Düğünü

Evlilik düğünü; tanışma, kız isteme merasimi, söz töreni, söz tebriği, nişan töreni nişan sonrası düğün hazırlıkları, çeyiz alma töreni, kına töreni, tu pişkeş töreni ve düğün günü etkinliklerini kapsamaktadır.

4.1.1. Tanışma

Geçmiş dönemlerde Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Patriyot bir çiftin tanışması üç farklı yol ile gerçekleşmektedir.

Bunlardan en yaygın olanı çeşme başı tanışmalarıdır. Beldede yaşayan her Patriyot ailenin büyükbaş veya küçükbaş hayvanı bulunmaktadır. Bu hayvanların otlaması, yalağa götürülmesi ve havalandırılması evin genç kız veya genç erkeğinin vazifesidir. Celaliye Mahallesi'nde bulunan 3 çeşmeden mahalle merkezine en uzak olanında bir adet yalak bulunmaktadır. Köyün genç kızları ve genç erkekleri sosyalleşmek için bu yalağın etrafında toplanmaktadırlar. Genç kızlar bir grup, genç erkekler bir grup olmak üzere iki tepe arasında bulunan çeşmenin orada yada “tumba” adı verilen tepede zaman geçirmekteydiler.

Celaliye Mahallesi'nde yaşayan ve diğer genç kızlara göre daha dışa dönük, daha konuşkan ve daha baskın karakterli kızlara “çaçaron” denmektedir. Yalak başında genellikle bahar aylarının ilk zamanlarında toplanılmaya başlanırdı. Bu toplanmalarda eğer bir erkek bir kızdan hoşlanmış ise çaçaronlar ile kıza haber

gönderiri ve bu çaçaronlar kızı flört için ikna etmeye çalışırlar idi. Çaçaronların genç kıza olan bu ısrarının sebebi ise flörtün kabulü dahilinde genç erkekten alınacak olan ve genellikle sigara olan hediye idi. Hediye edilen sigaralar dönemine göre pahalı olan ve “kıcı pamuklu cigara” olarak tabir edilen filtreli sigaralardı. Eğer flörtün gerçekleşmesini sağlayan çaçaron sigara kullanmıyor ise çaçarona bir adet “şarba” hediye edilirdi. Şarba; Celaliye Mahallesi’nde yaşayan Partiyot kadınlarının kullandıkları başörtüsünün ismidir. Şarba, evi temizler iken, tarlada çalışır iken, düğünü gider iken veya ev gezmelerinde kullanırdı. Günümüzde hala Celaliye Mahallesi’nde yaşayan Patriyotlar tarafından her türlü başörtüsüne şarba denmektedir. Bahsedilen çaçaronlar evlendiği zaman artık çeşme başlarına gitmemekte, çaçaronluğa düğün gibi ortamlarda sadece kızın annesi ve erkeğin annesi ile konuşarak devam etmektedirler. Bu şekilde yaptıkları arabuluculuktan aldıkları hediye ise genellikle basma etek olduğu bilinmektedir.

Bir diğer tanışma şekli ise “iderlezi” kutlamalarında gerçekleşmekte idi. İderlezi kutlamaları aslında bilinen hıdrellez bahar şenlikleridir. Celaliye Mahallesi’nde yaşayan Patriyotlar iderlezi kutlamalarını beldenin yaklaşık 10km batısında bulunan Muratçeşme Mahallesi’nde kutlamakta idiler. İderlezi kutlamaları sabahın ilk saatlerinde, genç kızların yataklarından anneleri tarafından oklava ile dövülmek sureti ile uyandırılmalarıyla başlamaktadır. İderlezi kutlama alanına gidilir iken 40 farklı karınca yuvasından bir miktar kum toplanır ve para kesesindeki bir göze konulur bir yıl boyunca bereket getireceğine inanıldığı için dikkatlice muhafaza edilirdi. Evin girişine yeşillikler asılır, kumsala çırpı ile tutulan dilek çizilir ve gelen dalganın o resmi silmesi beklenir idi. Kutlama yerinde bir salıncak kurulur, genç kızlar salıncağa oturur ve genç erkeler kıza talip olduğunu kızın salıncağını sallayarak belli ederler idi.

1970’li yıllarda Muratçeşme Mahallesi’nde yaşanan bir cinayet olayından dolayı bu kutlamalara uzun yıllar ara verilmiş, daha sonra tekrar iderlezi kutlamalarına bu beldede devam edilmiştir.

İderlezi kutlamalarına ara verilmesine neden olan olay ise 1970’li yıllarda yaşayan Orhan ve Feriha isimli nişanlı gencin bu kutlamalar sırasında meydana gelen acı olaydır. Kutlamalar sırasında Orhan ve Feriha ailelerinin ricası ile su almak için

gittikleri çeşme başında Feriha'ya aşık olan bir delikanlının saldırısına uğramış, Orhan olay yerinde bıçaklanarak hayatını kaybetmiştir.

Yaşanan bu acı olay üzerine Orhan isimli türkü ortaya çıkmıştır.

Orhan

Notaya Alan: Seren DALAY

Kaynak: Şahin DALAY

Andante

Bir gün be nim ya nım da Fe ri ha yı tut tu lar

ben o nu kur ta rır ken

sol ya nım dan vur du lar

Anne anne kalsana
Lambaları yaksana
Yaralı Orhan geldi
Yarasını sarsana

Portakal limon ağacı
Acı güzelim acı
Sol yanımdan vuruldum
Yok mu bunun ilacı (çaresi)

Mezar mezara bakar
İçinde Orhan yatar
Orhan'ın nişanlışı
Mezara çelenk takar

Şekil 4.1 - Orhan Türküsünün Notası

Üçüncü olan tanışma şekli ise kardeşlerin bir beldeye evlenmesidir. Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Patriyot aileler genellikle Patriyot olmayan gelin almazlardı veya Patriyot olmayan kız vermezler idi. Eğer bir ailede erkek çocuk var ise o ailede bulunan kız kardeşler başka bir köye gelin verilmez idi. Sebebi ise kardeşlerin ömür boyu aynı yerde birbirlerine yakın yaşamalarını sağlamak idi. Eğer ailede erkek

çocuk yok ise en büyük kız hangi köye gelin gitti ise diğer kardeşler de o köye gelin giderdi. Bu organizasyon görücü usulü ile gerçekleşmeydi. Görücü usulü tanışmalar genellikle çekingen insanlar için geçerlidir.

Tanışma ne şekilde olur ise olsun kızın annesinin mutlaka erkekten haberi vardır ve eğer erkek uygun bir damat adayı ise “kızı ile gelip isteyebilirler” şeklinde karşı tarafa haber göndermektedir.

4.1.2. Kız İsteme Merasimi

Kız isteme merasiminden önce kızın ve erkeğin anneleri komşu gezlemeleri veya akşam eğlencelerinde tanışmaktaydılar. Daha sonra eşleri ile konuşup kız istemeyi organize ederlerdi. Kız evine giden erkek tarafı bolca kendini anlatmakta, kız tarafı ise bolca soru sormaktadır. Erkek tarafı kız istemeye en az 3 defa gitmektedir. Eğer kız flört ettiği erkek ile çok görünmüş, adı çıkmış ise kız ilk istemede verilmektedir.

4.1.3. Söz Töreni

Kız verildikten kısa bir ay ya da birkaç hafta gibi bir süre geçtikten sonra ise söz töreni gerçekleşmektedir. Söz törenine sadece yakın akrabalar katılabilmektedir. Söz töreni kızın evinde gerçekleşmektedir. Söz töreninden önce kız, erkek ve anneleri alışverişe çıkar, kıza ve erkeğe giysiler alınırdı. Armağan olarak ise birbirlerine bohçalar verilmekte idi.

Kız tarafının erkek için hazırladığı bohçanın içerisinde;

- Bir adet havlu
- Bir adet atlet
- Bir adet çamaşır
- Bir adet tıraş fırçası
- Bir adet ustura
- Bir çift terlik
- Bir adet cüzdan ve içerisinde bir çeyrek altın bulunmaktadır.

Erkek tarafının kız için hazırladığı bohçanın içerisinde ise;

- Bir adet havlu
- Bir adet atlet
- Bir adet çamaşır
- Bir çift terlik
- Bir adet gümüş kaplama el aynası
- Bir adet gümüş kaplama tarak
- Bohçanın sarılı olduğu örtünün üzerinde bir adet çeyrek altın bulunmaktadır.

Söz töreninde kadınlar ve erkekler evin ayrı odalarında toplanmaktadırlar. İkramlar kız tarafının kadınları tarafından hazırlanmaktadır. Kızın halaları, teyzeleri ve yengeleri bir gün öncesinden toplanır ve kimin ne hazırlayacağına hep birlikte karar verilir. İkramlar genellikle Patriyot böreği, mısır nişastalı kurabiye ve dilme tatlısından oluşmaktadır.

Patriyot böreği şu şekilde hazırlanmaktadır:

Un, su ve tuz bir kaptaki karıştırılır ve 100 kadar eşit parçaya bölünür. Pırasalar ince bir şekilde doğranır ve kavrulur. Kavrulan pırasa yoğurt ve poy ile karıştırılır. Koparılan hamurlar onarı olacak şekilde açılır ve katların arasına ay çiçek yağı sürülür. Bu birleştirilen onarlı hamurlar da açılır ve tepsiye yerleştirilir. Toplamda iki kat hamur elde edilir ve arasına hazırlanan pırasalı harç dökülür. Üst katman yerleştirildikten sonra kenarlar ustalık isteyen bir teknik ile kıvrılır. Üzerine yoğurt sürüldükten sonra pişirilir.

Dilme tatlısının hamuru ve tekniği hemen hemen Patriyot böreğinki ile aynıdır. İki kat hamurun alt hamuru havuz gibi kullanılıp şekerli süt dökülür ve piştikten sonra da şerbetlenir. Günümüzde yapılmayan bu tatlı, hatırlayanlar tarafından Laz böreğine benzetilmektedir.

Mısır nişastalı kurabiye ise tereyağı ve önceden suda inceltilmiş şeker yoğrulur, un ve mısır nişastası eklenip pişirilir.

Hazırlanan ikramlar sunulduktan sonra kıza erkeğin annesi bir yüzük hediye eder ve damat ile gelin sıra ile bütün büyüklerin elini öperler. Söz kesme töreninden bir gün öncesinde kıza halaları, teyzeleri, yengeleri ve annesi tarafından bir şaka yapılır ve kız ağlatılır.

Kıza büyükleri tarafından yüzük takıldıktan sonra büyük küçük ayırt etmeden herkesin elini öpeceği söylenmektedir. Yani hem kız tarafından hem erkek tarafından her bireyin bebek, çocuk ayırt etmeden elini öpüp alnına koyması gerektiği söylenir. Bu genellikle kızlar tarafından red edilir. Kız ne derse desin öyle baskı altına alınır ki ağlamaya başlar. Kız ağlayınca şaka itiraf edilir. Şaka yapılmadan hemen öncesinde diğer bekâr kızlar evin dışına çıkartılır ki aynı şaka zamanı gelince onlara da yapılabilsin.

Söz töreninde neşeden çok hüzün hakimdir. Kızın annesi, babası ve kardeşleri ağlar ve misafirler uğurlanır. Yani söz kesilmesi olarak tanımlanan yüzük takma durumu söz gecesi sonundaki son aktivitedir.

4.1.4. Söz Tebriği

Söz tebriği, kız tarafının söz töreni sonrası erkek evine olan misafirliğidir. Bu misafirliğin amacı hem söz olayını hayırlamak hem de erkek tarafının evini incelemektir. Çünkü evlilik gerçekleşince kız artık o evde yaşayacaktır. Bu misafirliğe genellikle günlük işler halledilmesinin ardından akşam yemeğine denk gelecek saatte gidilmektedir. Bu akşam yemeğinde kadınlar ve erkekler ayrı değil, aynı masada yemek yemektedirler. Bu organizasyona sadece kızın annesi, babası, kardeşleri, var ise abla veya ağabeyinin eşi, çocukları, anneannesi, babaannesi ve dedeleri katılmaktadır. Erkek tarafının da aynı yakınları bu organizasyonda yer almaktadır.

Yemek masasında sadece çocuklar bulunmamaktadır. Onlar için ayrı bir masa kurulur. Bunun gerekçesinin de çocukların büyükler konuşur iken lafa izinsiz girebileceği olduğu söylenmiştir.

Söz tebriğinde çorba, etli bakliyat yemeği, pilav ve tatlı bulunmaktadır. Bunların dışında masada yoğurt ve Patriyot böreği de bulunmaktadır. Tatlı olarak genellikle pandispanya tatlısı tercih edilmektedir.

Pandispanya çevre beldeler tarafından “Patriyot tatlısı” olarak bilinmektedir. Pandispanya günümüzde pastaların taban ve ara katı olarak hazırlanan keke verilen isim iken, Patriyotlar tarafından bilinen hali oldukça farklıdır. Patriyotların pandispanya tatlısı için 15 yumurta, 7,5 yemek kaşığı un, 7,5 yemek kaşığı pirinç unu, 15 kaşık şeker, şerbeti için 5 su bardağı şeker ve 6 su bardağı su gerekmektedir. Yumurtalar bir kaba kırılır ve köpük hale gelinceye kadar kaşık ile çırpılır. Şeker eklenir ve eriyinceye kadar çırpılır. Ardından pirinç unu ve un eklenir dinlenme araları ile yaklaşık bir saat çırpılır ve pişirilir. Pişen tatlı şerbetlenir ve en az 6 saat dinlendirilir.

Yemekler yenildikten sonra kadınlar ve erkekler yine ayrı odalarda oturup sohbet ederler ve yatsı ezanı okununca herkes evlerine döner. Erkek tarafı kız tarafına evlerine varıncaya kadar eşlik ederler.

Söz tebriğinden sonra aileler sıklıkla bir araya gelmektedir ve nişan hakkında konuşmaktadırlar. Nişan töreni kız tarafından düzenlendiği için genellikle tarihe kızın babası karar vermektedir. Nişan tarihleri genellikle toplu para alımı dönemine denk gelmektedir. Bu toplu para alma dönemi ise eğer aile tarım ile uğraşıyor ise harman toplama mevsimi iken eğer aile hayvancılık ile uğraşıyor ise kurban bayramı dönemine denk getirilir.

4.1.5. Nişan Töreni

Nişan törenleri “büyük nişan” ve “küçük nişan” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Küçük nişan ev ortamında yapılan nişan iken büyük nişan kapı önü ya da köy kahvehanesinde yapılan çalgılı nişandır. Celaliye Mahallesi’nde Patriyot aileler tarafından gerçekleştirilen ilk büyük nişan Aliye – Şahin Dalay çiftinin nişanıdır ve kız evinin kapısının önünde 1960’lı yılların başında gerçekleştirilmiştir. Nişan töreni büyük de olsa küçük de olsa bohça içeriği bakımından birbirinin aynısı olduğu gözlemlenmiştir.

Erkek tarafının kız tarafına hediye ettiği bohça bir tahta sandık içerisinde takdim edilir ve ŗunları içermektedir:

- Bir adet topuklu ayakkabı
- Bir adet topuklu ev terliği
- Bir ift orap
- İ amaŗırđ takımı
- Birkaç adet günlük elbise
- Birkaç adet ŗarba
- Makyaj malzemeleri
- Parfüm veya esans
- Bir adet korse
- Bir adet iŗlemeli havlu
- Bir adet pamukluk
- Bir adet yağlık
- Bir adet seccade

Kız tarafının erkek tarafına hediye ettiği bohça bir tahta sandık içerisinde takdim edilir ve ŗunları içermektedir:

- Bir ift ayakkabı
- Bir ift deri ev terliği
- Bir ift orap
- İ amaŗırđ takımı
- Bir adet pantolon
- Bir adet mintan
- Tıraŗ malzemeleri
- Parfüm veya esans
- Bir adet ŗapka
- Bir adet iŗlemeli havlu
- Bir adet namaz takkesi
- Bir adet seccade

Bunların dışında kız tarafı da erkek tarafı da birbirlerinin anne, baba, kardeş, yeğen, anneanne, babaanne ve dedelere de birer hediye bohçaya eklenmektedir. Bu hediyeler genellikle kadınlar için şarba, genç kızlar için bluz, dedeler için seccade, diğer erkekler için ise mintan veya faniladır.

Nişan töreni başlamadan hemen öncesinde tatlı değişimi gerçekleşmektedir. Kız tarafı ve erkek tarafı nişandan bir gün evvel tatlı hazırlarlar. Genellikle fındıklı baklava tercih edilmektedir. Tatlılar hazırlanınca renkli kağıt ve çeşitli çiçekler ile süslenir ve tepsi ipekli kumaşa sarılır. Hazırlanan tatlının içerisine bir adet madeni para konulur ve bu para kime denk gelir ise o kişi eğer kız tarafından ise erkeğe, eğer erkek tarafından ise kıza bir hediye almak durumundadır. Tatlı değişiminin hemen ardından nişan töreni başlamaktadır.

Tatlı değiştirme töreninde kız evine giden erkek tarafının kadınlar erkeğin var ise halası yok ise teyzesi başta olacak şekilde tatlıyı tutarak “peresayna” oyununu icra etmektedirler. Baştaki kadın tepsinin bir ucundan, ikinci kadın ise diğer ucundan tutmaktadır. Oyunun meyan kısmında ise baştaki kadın tatlıyı iki eliyle tutar ve tek başına dans etmektedir. Bu davet ile kız tarafı da aynı şekilde oynar ve tatlı değişimi gerçekleşir.

Peresayna

Notaya Alan: Seren DALAY

Kaynak: Ali Rıza ALTINKESER



Şekil 4.2 - Peresayna Oyununun Notası

Oyunun figürleri şu şekildedir:

1. 2. ve 3. BZ: Sağ ayak basılır.
4. ve 5. BZ: Sol ayak basılır.
6. ve 7. BZ: Sağ ayak basılır.

Bir sonraki ölçüde ise aynı birim zamanlarda hareket simetrisi mevcuttur. El ele tutuşularak oynanmaktadır.



Şekil 4.3 - Peresayna Oyununu İcra Eden Bayanlar

4.1.5.1. Küçük Nişan

Nişan eğlenceleri genellikle kadının egemen olduğu kutlamalardır. Tatlı değişiminden sonra misafirler eve kabul edilir. Kız tarafının evi eğer küçük ise bir komşunun veya yakın bir akrabanın evi nişan töreni için tercih edilmektedir.

Küçük nişan törenine kızın ailesi, ikinci dereceden akrabaları (amca, dayı, yenge, hala, teyze, enişte ve kuzenler) ve yakın komşular davetlidir. Erkek tarafı da aynı şekilde erkeğin ailesi, ikinci dereceden akrabaları ve yakın komşuları davetlidir.

Davetliler eve varınca kadınlar bir bölümde, erkekler bir bölümde toplanmaktadırlar. Hemen hemen gelen her kadın misafir evinde bir hamur işi

hazırlar ve nişan evine götürür. Kadınlar da erkekler de kendi bölümlerinde birbirlerini daha yakından tanımak için sorular yöneltirler. İkramlar dağıtıldıktan sonra yüzükler takılır ve nişan kutlamaları başlar. Kadınlar ve erkekler kutlamalarda da karışmazlar. Kadınlar ev gereçlerini çalgı aleti olarak kullanır iken erkekler ise şarkı söyleyerek eğlenmektedirler.

Kadınlar eğlence sırasında bir bardağın içerisine ses çıkartabilecek çok miktarda çay kaşığı koyar ve içerisinde çay kaşığı bulunan bu bardak, şarba yardımı ile bele bağlanır. Dansın ritmi ile kalça hareketlerine bağlı olarak kaşıkların bardağa çarpması ile ses çıkar.

Küçük nişan ev ortamında olduğu için ellerden tutuşmalı olunlar tercih edilmemektedir. Ancak ev büyük ise tercih edilmektedir. Küçük nişanda genellikle melodi ağız ile söylenerek, ritim tutularak karşılama ve çiftetelli oynanır. Erkekler ise kendi aralarında Natrandafi türküsünü söyleyip oyununu icra ederlerdi.

Natran Dafi

Notaya Alan: Seren DALAY

Kaynak: Şahin DALAY



Şekil 4.4 - Natran Dafi Türküsünün Notası

4.1.5.2. Büyük Nişan

Büyük nişanda tatlı değişimi daha geç bir saatle yapılmakta idi. Nişan töreni günlük işler bittikten sonra insanlar daha rahat teşrif edebilsinler diye güneş kattıktan sonra yapılmakta idi.

Kız evinin önünde ya da köy kahvehanesinde toplanan kalabalığa davul, klarnet veya Selanik zurna eşlik etmektedir. Eğlencenin açılışını genellikle kadınlar çiftetelli oyunu ile yapmaktadırlar.

Trakya Çiftetellisi

Notaya Alan: Seren DALAY

Kaynak: Ali Rıza ALTINKESER

Andante

3

5

8

10

13

15

16



Şekil 4.5 - Trakya Çiftetellisi Oyununun Notası

Yaklaşık olarak bir saat kadar çifteli oynandıktan sonra oyun alanı erkekler bırakılır ve erkekler sadece bir hava(oyun) veya iki hava icra ederler. Bu havalar genellikle Köy Gaydası veya Garaguna'dır.

Köy Gaydası

Notaya Alan: Seren DALAY

Kaynak: Cevat ÖZCAN



Şekil 4.6 - Köy Gaydası Oyununun Notası



Şekil 4.7 - Köy Gaydası Oyununu İcra Eden Erkekler

Garaguna

Notaya Alan: Seren DALAY

Kaynak: Ali Rıza ALTINKESER

♩ *Andante* *tr*

5

9

12 *Allegro*

14

16

18

20

Şekil 4.8 – Garaguna Oyununun Notası

Oyun ağır ve hızlı iki kısımdan oluşur. Oyun el ele tutuşularak oynanır. Ağır kısım figürü 4 adet 4 zamanlı ölçüden meydana gelir.

1. Ölçü

1. ve 2. BZ: Sol diz yukarı çekilir.

3. ve 4. BZ: Sol ayak yerde saat yönünün tersinde yarım daire çizer.

2. Ölçü

1. ve 2. BZ: Sağ ayak yerde saat yönünde yarım daire çizer.

3. ve 4. BZ: Sol ayak sağ ayağın önüne çapraz olarak getirilir.

3. Ölçü

1. ve 2. BZ: Sol ayak üzerinde sekilerek sağ diz yukarı çekilir.

3. ve 4. BZ: Sağ ayak sol ayağın yanına basar.

4. Ölçü

1. ve 2. BZ: Sol ayak sağ ayağın önüne çapraz konulur.

3. BZ: İki ayak ile parmak ucuna çıkılır.

4. BZ: Parmak ucundan inilir.

Oyunun hızlı kısmı 2 ölçüden meydana gelmektedir.

1. Ölçü

1. BZ: Sağ ayak üzerinde sekilerek sol ayak uzatılır.

2. BZ: Sol ayak üzerine atlanarak sağ ayak uzatılır.

3. BZ: Sağ ayak üzerine atlanarak sol ayak uzatılır.

4. BZ: Sol ayak üzerine atlanarak sağ ayak uzatılır.

2. Ölçü

1. BZ: Sol ayak üzerinde sekilerek sağ ayak çekilir.

2. BZ: Sağ ayak üzerine atlanır.

3. BZ: Sol ayak üzerine atlanırken sağ aya sol diz arkasına saklanır.

4. BZ: Sağ ayak üzerine atlanarak sol ayak uzatılır.



Şekil 4.9 - Garaguna Oyunu Kaynak Kişisi Olan Şahin Dalay Tarafından İcra Edilirken

Erkekler pisti terk ettikten sonra kadınlar 9 zamanlı Karşılama oyununu nişan sonuna kadar icra ederlerdi.

Karşılama

Notaya Alan: Seren DALAY

Kaynak: Ali Rıza ALTINKESER



Şekil 4.10 - Karşılama Oyununun Notası

Nişan törenine gelen konukların takı takıp takmamaları isteğe bağlıdır. Yakın akra balar takı takmayı tercih ederler iken komşu ve daha uzak akrabalar ise bir miktar para takmayı tercih etmektedirler.

Nişan masraflarını karşılayan kız babasının toplu para alımı dönemine denk gelen nişan sona erdikten bir hafta sonra düğün kesilmesi için erkek tarafı kız tarafına misafirlige gider. Düğün tarihi hususunda ise söz hakkı sahibi, masrafları karşılayacak olan erkeğin babasıdır. Düğün tarihi de tıpkı nişan tarihinde olduğu gibi toplu para alımı dönemine denk getirilmektedir. Bunun dışında belde gerçekleştirilecek diğer düğün tarihleri veya aynı sülaleden başka birilerinin düğün tarihleri ile aynı güne denk gelmemesi hususuna da dikkat edilmektedir.

4.1.6. Nişan Sonrası Düğün Hazırlıkları

Her yıl Celaliye Mahallesi'nde teras bulunan evlerde tarhana ve erişte yapılmaktadır. Bunun yanı sıra yaz sonunda salça ve turşu da yapılmaktadır. Bazı aileler bu gıdaları sadece kendileri için yaparlar iken bazı aileler ise bu gıdaları hem kendileri için, hem de farklı semt pazarlarında satmak için yaparlardı. Eğer bir ailede nişanlı kız var ise bu yiyecekler normalinden 2 kat daha fazla yapılmakta idi. Çünkü evlenen kıza da verilmekte idi. Turşunun fazla yapılmasının sebebi ise düğün yemeklerinin yanında bütün köye ikram edilecek olması idi.

Evlenecek olan kız neredeyse bütün kışı evde örgü örerek geçirmektedir. Bu örgülerin başında “çetik” gelmektedir. Çetik, 5 adet birbirine bağlı küçük şişler ile örülen ev çorabının adıdır.



Şekil 4.11 - Çetik Örneği

Çetiğin dışında kırlent işlemesi, kaneviçe, şarba oyası ve dantel de örmektedir.

Özellikle nişan sonrası genç kız annesi tarafından büyük bir eğitimden geçer. Kızın annesi, evlilik hakkında bildiği her şeyi kızına aktarır. Evin temizliğinden, yemeklerden nişanlı kız sorumludur. O yıl kızın annesi adeta dinlenmeye çekilir. Gerekçesinin de zaten o kız evlendikten sonra işlerin tamamının anneye kalacak olması söylenmiştir. Erkeğin annesi en az haftada bir gün kız tarafına ziyarete gider. Her gidişinde de kıza mutlaka para, hediye, eğer kullanıyor ise sigara götürmektedir.

Düğün hazırlığında olan çift genellikle panayırarda buluşmaktadır. Panayırlar genellikle Çatalca'da kurulmaktadır ve dönemin AVM'leri olarak tabir edilmektedir (Kepçeli 2015). Nişanlı çift bu panayırda buluşur hem eğlenmektedir hem de düğün alışverişinin bir kısmını gerçekleştirmektedir. Panayırarda süs eşyaları, battaniyeler, uyku setleri, bakır cezveler, bakır güğümler, el işleri, ev araç ve gereçleri bulunmaktadır. Yiyecek olarak ise genellikle kokoreç satılmaktadır. Panayırarda jonklörler, cüceler, hayvanlar ve dansözler tüm hünelerini sergileyerek izleyenlerden bahşiş toplamaktadır. Bunların yanı sıra akü ile çalışan arabalar, motosikletler ve eşekler de bulunmaktadır.

Nişanlılık süresi boyunca genellikle çift birbirini çok da göremezler. Flört döneminde gizli de olsa buluşabilen çift, bu süreçte kızın ailesinin kızı yalnız dışarı göndermemesi sebebi ile buluşamamaktadırlar.

Düğüne yaklaşık bir ay kadar süre var iken çift ve aileler İstanbul'a büyük bir alışveriş için giderler ve son alınacaklar bu alışverişte alınır. Kız tarafının aldığı eşyaların çoğu kızın evinde toplanır ve kız tarafının aldığı her eşyaya işaret konulur. Bu işaret genellikle kırmızı kurdele bağlanarak konulmaktadır.

4.1.7. Çeyiz Alma Töreni

Çeyiz alma töreni genellikle düğünden bir hafta önce gerçekleşmektedir. Çeyiz almaya genellikle damadın arkadaşları ve damadın ailesi gitmektedir. Çeyiz almaya giden kişilere "çeyiz alıcı" denmektedir. Kız tarafının evinde ise gelinin arkadaşları bulunmaktadır. Bu kişilere de "çeyiz serici" denmektedir.

Damat, damadın ailesi ve damadın arkadaşları gelinin evine davul, kaba zurna veya klarnet eşliğinde gitmektedir. Çeyiz alma töreni gerçekleşmeden önce damat ve damadın arkadaşları gelinin kapısının önünde gayda ve kasap havalarını oynamaktadırlar. Kasap havalarının sonunda hepsi oldukları yere çökerler ve kızların cama veya kapı önüne çıkmalarını beklerler. Kızlar çıkınca çeyiz alma töreni başlamaktadır. Öncelikle çeyiz alıcılarının kollarına beyaz oyalı bir havlu kırmızı kurdele ile bağlanır. Çeyiz sericilerin kollarına ise birer adet oyalı şarba bağlanmaktadır. Çeyiz sericiler gelinin evinin kapısından eşyaları çeyiz alıcılara verir ve eşyalar elden ele genellikle traktör kasasına yüklenir. En son olarak çeyiz sericiler çiftin evine taşınır. Eve varan çeyiz sericiler eşyaları görünür şekilde yerleştirirler. Bu eşya yerleştirmenin amacı çiftin hayatını kolaylaştırmak değil, aksine eşyaları sergilemektir. Yani mutfak eşyalarının yerleştirilmesi her şeyin görünür bir şekilde sergilenmesiyle, yatak odasının eşyalarının yerleştirilmesi tüm sandık çeyizlerinin sergilenmesiyle gerçekleştirilmektedir.

Çeyiz serildikten bir gün sonra serilen çeyizi merak eden “çeyiz görücüler” çiftin yeni evine gelirler. Çeyiz görücüler genellikle komşu kadınlardan oluşmaktadır. Çeyiz görücüler evi iyice dolaşır ve serilen çeyizden şans getireceğine inandıkları için bir parça eşya aşırırlar. Bu eşya bazen bir çay kaşığı olur, bazen ise bir çetrik olur. Bazı çeyiz görme törenlerinde yastık dahi aşırıldığı görülmüştür.

Çeyiz görme töreni, düğüne iki veya üç gün var iken durdurulur ve ev çiftin rahat yaşayabileceği hale getirilir. Yani sergilenen eşyalar çiftin yaşamına engel olmayacak şekilde yerleştirilir ve ev kapatılır.

Kına gecesinden birkaç gün önce akşam ezanından sonra kadınlar kız tarafının evinde her gece toplanırlar. Köyün “dümbültekçi” kadını darbuka benzeri bir alet çalar ve kadınlar oynarlar. Dümbültekçi kadın bu iş için bir ücret almamaktadır. Genellikle çalgıcıların Roman vatandaşlardan tercih edildiği Celaliye Mahallesi’nde dümbültekçi kadın Patriyottur. Dümbültekçilik anneden kızı geçmektedir. Dümbültekçi kadın dümbülteğini kullanmadığı dönemlerde ters çevirerek içerisine çiçek koyar ve penceresinin önünde muhafaza eder.

4.1.8. Kına Gecesi

Celaliye Mahallesi’nde yaşayan Patriyotlar, kına gecelerine fazlası ile önem vermektedirler. Kına başlamadan önce ikindi vaktinde sadece kadınlara yemek verilmektedir. Yemek çorba ile başlar, etli bakliyat ve pilav ile devam eder ve tatlı ile sonlanır.

Yemeğin sonrasında “meydancı kadın” a temsili olarak sopa verilir ve meydancı kadının görevi başlar. Meydancı kadın sadece Patriyotlara özgü bir unvan değildir ve Trakya’nın genelinde görülmektedir. Özellikle Roman düğünlerinde meydancılık oldukça yaygındır. Meydancı kadın genellikle boy ve kilo bakımından “iri” olarak tabir edilen kadınlardan seçilmektedir. Kına geceleri kadın egemenliğinde ve kadın ağırlıklı olduğu için meydancı da kadındır. Meydancı kadın kına eğlencesi boyunca oturur ve elinde bir kızılıcık sopası bulunmaktadır. Meydancı kadının düğünün asayişinden sorumlu olduğu söylenmiştir (Kepçeli 2015).

Kınanın başladığı günden itibaren kıza “nif” denmekte, erkeğe ise “gambroz” denmektedir. Nif, Rumca gelin anlamına gelir, gambroz ise damat anlamına gelmektedir.

Kına eğlencesi kız evinin önünde yapılmaktadır. Kına yakılmadan önce “neşeli oyunlar” olarak tabir edilen çiftetelli ve karşılama oyunları kadınlar tarafından icra edilmektedir. Kına yakılana kadar sadece kadınlar oynamaktadır. Şayet meydancı kadın izin verir ise erkekler oynayabilmektedir. Genellikle kına yakılana kadar erkeklerin oynamasına izin verilmez.

Kına yakılmadan hemen önce nifin arkadaşları ve kuzenlerinden oluşan genç kız grubu kız tarafının evinde toplanır ve hepsinin başına şarba bağlanır. Kınayı yakacak kişinin annesinin ve babasının yaşıyor olması gerekmektedir. Genellikle nifin kinasını yengelerinden biri yakmaktadır. Gelin genellikle “Maçkadana” türküsü ile kına yakılmak üzere evden çıkar.

Maçkadana

Notaya Alan: Seren DALAY

Kaynak: Ali Rıza ALTINKESER



Şekil 4.12 - Maçkadana Oyununun Notası

Maçkadana oyunu şu şekilde oynanmaktadır:

1. ve 2. BZ: Sağ ayak atılır.
3. BZ: Sağ ayak basılır.
4. ve 5. BZ: Sol ayak basılır.
6. ve 7. BZ: Sağ ayak basılır.

Bir sonraki ölçüde ise aynı birim zamanlarda hareket simetrisi mevcuttur. El ele tutuşularak oynanmaktadır.

Nifin ortada kalacağı şekilde bir daire oluşturulur ve nifin etrafında Maçkadana oyunu ile dönülür. Nif dairenin ortasındaki sandalyeye oturtulur be başının üzerinden bir şarba gerilir. Şarbanın dört ucundan tutulur ve davetliler bu gerilen şarbanın ortasına para atarlar. Kına yakılmadan önce nif ellerini sıkıca kapar

ve kayınvalidesi iki eline de altın verinceye kadar kınayı yaktırmaz. Bir miktar para da kayınvalide tarafından kınayı yakacak kişiye verilmektedir. Kına yakılır iken nif ve annesi ağlatılır.

Kına yakıldıktan sonra hüzün hâkimdir ve oyunlar da bu hüzünlü havalara göre oynanmaktadır. Yani Peresayna, Samyotisa gibi oyunlar oynanır.

Samyotissa

Notaya Alan: Seren DALAY

Kaynak: Ali Rıza ALTINKESER

Andante

Allegro

1

Şekil 4.13 - Samyotissa Oyununun Notası

Samyotissa oyunu şu şekilde oynanmaktadır:

1. ve 2. BZ: Sağ ayak atılır.
3. BZ: Sağ ayak basılır.

4. ve 5. BZ: Sol ayak basılır.

6. ve 7. BZ: Sağ ayak basılır.

Bir sonraki ölçüde ise aynı birim zamanlarda hareket simetrisi mevcuttur. El ele tutuşularak oynanmaktadır.

Kına yakılmasından yaklaşık bir saat kadar sonra nif ve arkadaşları “Tu pişkeş” törenini gerçekleştirmek üzere kız tarafının evinde toplanırlar.

4.1.9. Tu Pişkeş Töreni

Kına töreninin ardından erkekler sokağa çıkmamaktadır. Sebebi ise Celaliye Mahallesi’nde yaşayan bütün kızların mahalleyi sokak sokak gezecek olmalarıdır. Bu gezi kız tarafına en yakında olan ev ile başlar ve bütün evleri gezene kadar devam etmektedir. Kızlar evleri tek tek gezer, pişkeş istenecek olan evin kapısının önünde yüksek ses ile pişkeş türküsünü söyleyip pişkeş isterler.

Tu Pişkeş

Notaya Alan: Seren DALAY

Kaynak: Şahin DALAY



Şekil 4.14 - Tu Pişkeş Türküsünün Notası

Pişkeş, uyuyan insanları dahi uyandırarak istenmektedir ve pişkeş isteyen kızlar oldukça ısrarcılardır. Pişkeş olarak meyve, sebze, canlı veya kesilmiş hayvan, et, sucuk, bakliyat, yem gibi yenecek maddeler kabul edilmektedir. Gambrozun ailesine gidildiğinde ise pişkeş olarak bir tepsi tatlı istenmektedir. Ve bu sırada nifin annesinin yaptığı tatlı da gambroza hediye edilmektedir.

Alınan pişkeşler el ele tutuşularak oynanan Tu pişkeş oyununun başında kim var ise onun tarafından tutulur ve bir tur bu şekilde oynanır. Tüm evler bitirildikten sonra nif üç farklı köy çeşmesinde ellerini yıkar ve her çeşmeye para bırakılır.

Nifin üç farklı çeşmede ellerini kınadan arındırmasının ardından genç kızlar kız tarafının evinde toplanırlar ve sabaha kadar muhabbet eşliğinde Tu pişkeş töreninde toplanan yiyeceklerin bir kısmını tüketirler. Uyuya kalan kızların yüzleri boyanır veya bıyık çizilerek düğün sabahı alay edilir.

4.1.10. Düğün Günü

Düğün gününde de tıpkı nişan gününde olduğu gibi kız tarafının evinde hüzün hâkimdir. Düğün gününün sabahından itibaren nif ve ailesi neredeyse hiç gülmeden hazırlıklarını yaptıkları gözlemlenmiştir. Sabah namazı saatinde kız tarafının evindeki yatılı misafirler uyandırılır. Ev sahipleri ve misafirler hep birlikte kahvaltı hazırlarlar ve erkenden kahvaltı edilir.

Erkek tarafının evinde ise neşenin hâkim olduğu gözlemlenmiştir. Gambroz kahvaltısını eder tıraş edilmek üzere etmez çalgıcılar ve arkadaşları eşliğinde kızın ellerini kınadan arındırdığı çeşmeye götürülür. Erkek tarafının evinin önünden itibaren çalgıcılar çiftetelli çalarlar ve oyunlar eşliğinde çeşme başına varılır.

4.1.10.1.Damat Tıraşı

Gambrozu tıraş edecek kişi gambrozun yüzünü köpükler ve öyle bırakır. Usturanın kesmediğini söyleyerek gambrozun babasından bahşiş ister. Damat traşı başladığında müzisyenler daha ağır kasap havaları çalmaya başlarlar.

Damat tıraşının yapıldığı sırada en çok tercih edilen havanın “İstanbul Kasabı” olduğu söylenmiştir (Adem Dalay 2014). İstanbul kasabı oyununun Trakya genelinde oynandığı gözlemlenmiştir. Hayvancılık ile uğraşan kişilerin havyanı kesmeden önce hayvanın stresini almak için kesilecek olan hayvanın etrafında oyunlar ile döndükleri, oyun isminin de buradan geldiği söylenmiştir. Hatta olayı canlandırmak için birinin yerde hayvanın taklidini yaptığı, diğer kişilerin de o kişinin etrafında döndüğü söylenmiştir (Kurtişoğlu 2014).

İstanbul Kasabı

Notaya Alan: Seren DALAY

Kaynak: Ali Rıza ALTINKESER

Andante

3

5

6

7

accelerando

9

Moderato

11

13



İstanbul Kasabı oyunu 6 birim zamandan meydana gelir. Omuz başlarından tutularak oynanır.

1. BZ: Sağ ayak basılır
2. BZ: Sol ayak basılır.

3. BZ: Sağ ayak basılır.
4. BZ: Sol ayak çekilir.
5. BZ: Sol ayak basılır.
6. BZ: Sağ ayak çekilir.

4.1.10.2. Gelin Alma

Damat tıraşı tamamlandığında gelinin evine doğru çalgılar eşliğinde yol alınır. Kız tarafının evine doğru çalgılar eşliğinde yürüyen bu topluluğa “gelin alıcı” denmektedir. Gelin alıcıların seslerinin kız tarafının evinden duyulması ile kuşak bağlama töreni başlamaktadır.

Kız tarafının evinde bir veda türküsü olarak tanımlanan “salasa varia varia” türküsü söylenmektedir. Bu türkünün baba evine veda eden kız türküsü olduğu sözlerinin ise bir kızın ailesine veda etmesi anlamına geldiği söylenmiştir (Aliye Dalay 2006)

Salasa Variavaria

Notaya Alan: Seren DALAY

Kaynak: Şahin DALAY



Salasa varia varia türküsü eşliğinde nifin babası nifin beline kırmızı kurdele veya kuşağı bir kez bağlar ve çözer sonra tekrar bağlar çözer ve en son bağladığında çözmez ve nif bu şekilde evden uğurlanır. Daha önceki çeyiz alma kısmında nifin evinden çıkan eşyaların tümünün kırmızı kurdele veya ip ile işaretlendiği belirtilmişti. Yani nif evden karşı tarafın evine giden son şey olduğu ve gönderilmesi en zor şey olduğu söylenmiştir (Şahin Dalay 2006).

Nif evden çıkar iken başına kırmızı ve işlemeli bir şarba geçirilir. Sebebi ise babasının evinden ayrılırken ağladığının belli olmamasıdır.

Nif gambrozun ailesinin evine götürülür ve eve girmeden önce gambrozun halası veya teyzesi evin kapısında bir elinde yağ bir elinde bal tutarak çifti

beklemektedir. Çift kapıya vardığında bereket için dillerine yağ sürüldüğü, tatlı geçim için ise bal sürüldüğü görülmüştür.

Hem kız tarafının evinde hem erkek tarafının evinde gelen konuklara düğün yemeği ikram edilmektedir. Menüde ise düğün çorbası olarak adlandırılan pirinçli ve tavuk çiğerli çorba, etli bakliyat yemeği, tavuklu pilav, turşu ve tatlı bulunmaktadır. Erkek tarafının menüsü de hemen hemen aynıdır.

Kına eğlencesi nasıl ki kadın egemenliğinde gerçekleşiyor ise düğün eğlencesi de erkek egemenliğinde gerçekleşmektedir. Erkek meydancı ile kadın meydancı iletişim halindedirler ve kimlerin hangi yaş grubunun ne zaman oynayacaklarına meydancılar karar vermektedir.

Genellikle takı töreninden önce ağır kasap ve gayda havalarına başlanmadığı tespit edilmiştir. Düğün boyunca takı töreni yaklaşık olarak düğün süresinin üçte birine denk gelmektedir. Takıyı takan kişiler önce erkek tarafının en yakınlarından başlamaktadır. Erkek tarafında takı takacak kimse kalmayınca kız tarafının en yakın akrabaları takıya kalkar sıraya girilir ve takı töreni sona ermektedir.

Takı töreninin ardından kadınlar çiftetelli oynamaktadır. Ardından “havalara” olarak tabir edilen Peresayna, Maçkadana, Samyotisa oyunları oynanmaktadır. Başa geçen kişi müzisyenlerden en iyi icra ettiği oyunun çalınmasını ister ve oyununa başlamaktadır.

Kadınların ardından genç erkekler meydancıdan aldıkları izin ile oyun alanına gitmektedirler. Genç erkeklerin ise Arzu ile Kanber, Arnavut Gaydası gibi oyunları ağırlıklı olarak tercih ettikleri gözlemlenmiştir.

Arzu ile Kamber

Notaya Alan: Seren DALAY

Kaynak: Ali Rıza ALTINKESER



Şekil 4.16 - Arzu ile Kamber Oyununun Notası

Arzu ile Kamber oyununun figürü 7 zamanlı 4 ölçüden oluşmaktadır. Omuz başlarından tutularak oynanır.

1. Ölçü

1. 2. ve 3. BZ: Sağ ayak omuz hizasında açılır.
4. 5. 6. ve 7. BZ: Sağ ayak sol ayağın önünde çapraz pozisyona getirilir.

2. Ölçü

1. 2. ve 3. BZ: Tekrar sağ ayak omuz hizasına getirilir.
4. 5. 6. ve 7. BZ: Sol ayak sağ ayağın önünde çapraz pozisyona getirilir.

3. Ölçü

1. 2. ve 3. BZ: Sol ayak omuz hizasına getirilir.

4. 5. 6. ve 7. BZ: Sağ ayak sol ayağın önünde çapraz pozisyona getirilir.

4. Ölçü

1. 2. 3. 4. 5. 6. ve 7. BZ: İki ayak birleştirilerek ölçü sonuna kadar beklenir.

Arnavut Gaydası

Notaya Alan: Seren DALAY

Kaynak: Ali Rıza ALTINKESER



Şekil 4.18 - Arnavut Gaydası Oyununun Notası

Arnavut Gaydası oyunu 4 zamanlı 4 ölçüden meydana gelmiştir. Omuz başlarından tutularak oynanır.

1. Ölçü

1. BZ: Sağ ayak omuz hizasında açılır.

2. BZ: Sol ayak sağ dizin yanına çekilir.

3. BZ: Sol ayak sağ ayağın arkasına basılır.

4. BZ: Sağ ayak uzatılır.

2. Ölçü

1. BZ: Sağ ayak omuz hizasına basılır.
2. BZ: Sol ayak sağ dizin yanına çekilir.
3. BZ: Sol ayak üzerine basılır.
4. BZ: Sağ ayak üzerine atlanır.

3. Ölçü

1. BZ: Sol ayak sağ ayağın önüne çapraz basılır.
2. BZ: Sağ ayak öne uzatılır.
3. ve 4. BZ: Sağ ayak sol dizin önüne çekilir.

4. Ölçü

1. ve 2. BZ: Poz bozulmadan beklenir.
3. BZ: Sağ topuk sol ayağın önüne yere değdirilir.
4. BZ: Sağ ayak sol dizin önüne çekilir.

Genç erkeklerin oyunlarını icra etmelerinin ardından Celaliye Mahallesi'nde yaşayan orta yaşlı ve yaşlı erkekler Köy Gaydası, Garaguna, Peresayna gibi oyunları icra etmekte oldukları gözlemlenmiştir.

Düğünün ardından çift erkeğin ailesi ve akrabaları tarafından evlerine uğurlanır. Eve çalgılar ile uğurlanan çift evin kapısına varınca gambroz abisi ve arkadaşları tarafından sırtı yumruklanır.

Düğünün ardından evlenen kadının isme de değişmektedir. Artık evlilik öncesi ismi kullanılmaz, eşinin ismine “-ina” eki eklenir ve hayatına yeni isme ile devam etmektedir. Örneğin eşinin ismi “Ali” ise kadının ismi evlendikten sonra “Alina” olmaktadır.

4.2. Asker Eğlencesi

Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Patriyotlar için asker eğlenceleri erkeklerin egemen olduğu ve en çok genç erkeklerin eğlendiği, masrafların ise ortaklaşa Mahallenin maddi durumu iyi olan kişiler tarafından paylaşıldığı bir törendir.

Her askerlik dönemi için düzenlenen bu eğlencede kadınlar sadece kına yakmak için bulunmaktadır. Eğlence boyunca genç kızların oynamadıkları gözlemlenmiştir. Kadınlar genelde eğlenceyi çok yakından izlemezler.

Günlük işlerin bitmesinin ardından Celaliye Mahallesi'nde yaşayan gençler belediye binasının önünde toplanırlar ve eğlence alanının kurulmasına (sandalye dizimi, ışık düzeneğinin düzenlenmesi vb.) yardım ederler.

Askere gidecek olan gençler omuzlarına Türk bayrağı motifli ya da kırmızı şarba bağlanarak işaretlenirler. Şarba, eğer var ise askere gidecek olan çocuğun sevgilisi tarafından, yok ise annesi tarafından bağlanmaktadır.

Asker kınası yakılır iken “Asker” oyununun müziği çalınır. Askere gidecek olan gençler eğlence alanının ortasında sandalyede kına yakılmak üzere oturtulur. Kına, sağ başparmak ve işaret parmağın kapsadığı vere yakılmaktadır. Kına yakılır iken Asker oyunu, henüz askere gitmemiş veya askerlik vazifesini yerine getirmiş kişiler tarafından büyük bir daire şeklinde askere gidecek olan gençlerin etrafından dolanacak şekilde oynanmaktadır.

Asker eğlencesinin ardından askere gidecek olan genç, akrabaları tarafından akşam yemeğine davet edilir. Yemek yendikten sonra genç helallik ister ve yakınları gence harçlık vermektedir.

Askere gidilmesine yakın askerin var ise nişanlısı ya da sözlüsü asker için bir bohça hazırlar. Bu bohça şunları içermektedir:

- Birkaç çift haki yeşil çorap
- Bir adet asker kesesi
- Haki yeşil iç çamaşırı
- Bir adet gömlek
- Asker kurabiyesi

Hazırlanan bu malzemeler genellikle ipek bir kumaşa sarılır ve bir çeyrek altının bulunduğu çengelli iğne ile tutturulur. Hazırlanan bu bohça asker yola çıkmadan bir gün önce teslim edilmektedir.

4.3. Sünnet Düğünü

Sünnet olacak çocuğun yaşının 10'u geçmemiş olmasına önem verilmektedir. Sünnet düğünleri erkeklerin egemen olduğu ve eğlenenin ağırlıklı olduğu kutlamalardır. Beldede sünnet düğünleri iki şekilde gerçekleşmektedir.

4.3.1. Tekli Sünnet

Tekli sünnetin daha çok beldede yaşayan varlıklı ailelerin tercih ettikleri söylenmiştir (Kepçeli 2015). Tekli sünnet her ailenin sadece kendi çocuğu için düzenlediği üç aşamalı sünnet düğünüdür.

Bu aşamalar kına gecesi, düğün ve sünnet mevlidi şeklindedir. Cerrahi operasyonun ardından öncelikle sünnet çocuğunun eline başparmağını ve işaret parmağını kapsayacak şekilde kına yakılmaktadır.

Sünnet kınaları genellikle ailenin evinin önünde gerçekleşmektedir. Sünnet kınası genellikle kadınların eğlendiği törenlerdir. Erkekler için ise büyük bir masa kurulur. Masada mevsim meyveleri, çeşitli alkollü içecekler ve çeşitli mezeler bulunmaktadır. Kadınların eğlence alanının çok da uzağında bulunmayan bu masanın müzisyenleri de ayrıdır. Masada bulunan erkekler genellikle oynamazlar klarnet ve darbukadan oluşan saz takımına istek parçalarda bulunurlar. İstek parçaların içerisinde genellikle Kırmızı Gülün Alı Var, Pencereden Kar Geliyor, Veremli Kız, Orhan Türküsü gibi parçalar yer almaktadır.

Erkeklerin masalarındaki tüm masrafları sünnet çocuğunun babası karşılamaktadır. Kadınlar bu masada bulunmaz ve meze, alkol veya meyvelerden tüketememektedirler. Kadınlar davul, klarnet, kaba zurna ve cümbüşten oluşan saz takımının çaldıkları Peresayna, Samyotisa, Karşılama, İstanbul Kasabı gibi oyunlar ile gecenin sonuna kadar eğlenmektedirler.

Sünnet kinasının ardından bir sonraki gün sünnet düğünü gerçekleşmektedir. Sünnet çocuğuna çeşitli hediyeler verilmektedir. Bu hediye genellikle oyuncak tabanadır ve o gün çocuk ne isterse yapılmaya çalışılır. Büyük bir sünnet yatağı süslenerek sünnet düğününün gerçekleşeceği alana yerleştirilir. Sünnet düğününe gelen misafirlere öğlene yakın bir öğün, öğleden sonra da bir öğün yemek ikram edilmektedir.

Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Patriyotların sünnet düğünlerinde ikram etmek için en çok tercih ettikleri tatlı ise “kukili banza” tatlısıdır. Kukili banza tatlısı günümüzün saray sarması tatlısına benzemektedir.

Tekli sünnette ikramlar oldukça önemlidir. Mevsim meyvelerinden oluşan hoşaf lar da misafirlere sünnet düğünü boyunca sıklıkla ikram edilmektedir. Hoşafın yanında karışık çerez, akide şekeri gibi ikramlar da yapılmaktadır. İkramların neden bu kadar önemli olduğu sorulunca, zaten tekli sünnetin amacının bu olduğu yani insanlara yardım amaçlı sofralar kurulduğu, günlük hayatında maddi sıkıntılardan dolayı et yiyemeyen insanlar için bol bol etli yemekler yapıldığı söylenmiştir (Adem Dalay 2014).

Yemeklerin yenmesinin ardından sünnet konvoyu gerçekleşmektedir. Sünnet çocuğu tüm davetliler ile birlikte önce Muratçeşme beldesine gider. Muratçeşme'ye varılınca çalgılar eşliğinde düğünün bir kısmı burada gerçekleşmektedir. Yaklaşık olarak yarım saat kadar burada eğlenen topluluk, sünnet düğününün gerçekleşeceği yere doğru yola çıkar.

Düğün alanına gelen misafirler ilk önce takı takmaktadırlar. Sünnet yatağının bir başucunda sünnet çocuğunun anneannesi diğer başucunda ise sünnet çocuğunun babaannesi bulunmaktadır. Sünnet yatağında bulunan küçük yastığa madeni takılar takılır iken, sünnet yatağında bulunan sandığa ya da sünnet çocuğunun şapkasının içerisinde de para toplanmaktadır.

Sünnet düğününün başlamasından itibaren düğün pistinde ağırlıklı olarak erkeklerin oynadıkları gözlemlenmiştir. Sünnet düğününde en çok tercih edilen

oyunlar Pendik pundik, Arapça ve İspanyol kasabı olduğu söylenmiştir (Kepçeli 2015)

Pendik pundik oyununun türküsünün sözlerinin tamamı Rumcadır. Oyunun sözleri bir pirenin ateşe üflemesinin ardından bıyıklarının tutuşmasını anlatmaktadır. Oyun hem bir ağızdan söylenir hem de oynanır. Oyunun figürleri de bıyıkları tutuşan pirenin taklidini içermektedir. Sözler pirenin ateşe üflediğini anlattığı kısımda erkekler ve çocuklardan oluşan topluluk dairenin ortasına zıplayarak üflemektedir. Pirenin bıyıklarının tutuştuğunu anlatan kısımda ise herkes dairenin merkezinden zıplayarak uzaklaşır ve bıyık burma hareketi yaparlar.

Pendik Pundik

Notaya Alan: Seren DALAY

Kaynak: Şahin DALAY



Şekil 4.19 - Pendik Pundik Oyununun Notası

Arapça oyununun sözleri bulunmamaktadır. Adımları peresayna oyununa benzemektedir. Ellerden tutuşularak oynanan oyunun meyan kısmında ekibin başındaki kişi ayrılır ve solo bir performans sergilemektedir. Bu solo performansta amaç oyunu izleyenleri güldürmektir. Solo performans boyunca solo yapan kişinin kalçasını titrettiği, dönerek kalçasını çevirdiği görülmüştür.

Arapça

Notaya Alan: Seren DALAY

Kaynak: Cevat ÖZCAN



Şekil 4.20 - Arapça Oyununun Notası

Arapça oyununun figürü 8 birim zamandan meydana gelir.

1. 2. 3. ve 4. BZ: Sağ ayak basılır.
5. ve 6. BZ: Sol ayak basılır.
7. ve 8. BZ: Sağ ayak basılır.

Bir sonraki ölçüde ise aynı birim zamanlarda hareket simetrisi mevcuttur. El ele tutuşularak oynanmaktadır

İspanyol kasabının isminin nereden geldiği hakkında kesin bir bilgiye ulaşılamamıştır. Sadece müzisyenlerin bu oyunun melodisini İspanyol ezgilerine benzettikleri için bu ismi aldığı söylenmiştir. İspanyol kasabı oyunu yavaş ve hızlı bölüm olmak üzere iki şekilde oynanmaktadır.

İspanyol Kasabı

Notaya Alan: Seren DALAY

Kaynak: Ali Rıza ALTINKESER

Andante

4

8

10

12

15

19

21



Şekil 4.21 - İspanyol Kasabı Oyununun Notası

İspanyol Kasabı oyunu ağır ve hızlı iki kısımdan oluşur. Ağır kısım 3 adet 4 zamanlı ölçüden meydana gelir. Omuz başlarından tutularak oynanır.

1. Ölçü

1. BZ: Sol ayak öne basılır.
2. BZ: Sağ ayak öne uzatılır.
3. BZ: Sağ ayak sol dizin önüne çekilir.
4. BZ: Sağ ayak sol dizin arkasına alınır.

2. Ölçü

1. BZ: Sağ ayak sol ayağın arkasına basılır.
2. BZ: Sol ayak uzatılır.
3. BZ: Sol ayak sağ ayağın arkasına basar.
4. BZ: Sağ ayak uzatılır.

3. Ölçü

1. BZ: Sağ ayak basılır.
2. BZ: Sol ayak sağ ayağına yanına basılır.
3. ve 4. BZ: Beklenir.

Oyunun hızlı figürü 6 birim zamandan meydana gelir.

1. BZ: Sol ayak ile öne atlanırken sağ ayak da öne uzatılır.
2. BZ: Sol ayak üzerinde sekilirken sağ ayak dizin önüne çekilir.
3. BZ: Sağ ayak sol ayağın arkasına basarken sol ayak topuktan içeri doğru çevrilir.
4. BZ: Sol ayak sağ ayağın arkasına basarken sağ ayak topuktan içeri doğru çevrilir.
5. BZ: Çift ayak üzerine atlanır.
6. BZ: Sağ ayak üzerinde sekilirken sol ayak dizden geriye doğru bükülür.

4.3.2. Toplu Sünnet

Çocuklarını toplu sünnet töreninde sünnet ettiren aileler, genellikle maddi gücü tekli sünnete yetmeyen ailelerden oluşmaktadır. Tekli sünnetten farklı cerrahi operasyonun sünnet düğünü gününde yapılması ve masrafların mahalle muhtarlığınca karşılanmasıdır.

Toplu sünnet töreninde cerrahi operasyon öncesi sünnet olacak çocuklar traktör römorklarına yerleştirilen sandalyelere oturtulmaktadır. O yıl sünnet olacak çocuk sayısı ne kadar fazla ise römork sayısı da o kadar fazladır. Sünnet çocuklarının olduğu römorkların dışında bir de müzisyenleri taşıyan bir adet römork bulunmaktadır.

Toplu sünnet düğünlerinde davul, klarnet, kaba zurna, cümbüş ver darbukadan oluşan saz takımının dışında bir de görme engelli müzisyenlerden oluşan bir grubun da müzik icra ettikleri gözlemlenmiştir.

Toplu sünnet düğünü de erkek ağırlıklı eğlencelerdir. Ağır gayda ve kasap havaları sergilenir iken klarnetin meyan yaptığı kısımda erkekler çöker ve bir şişe alkollü içeceği ekibin başındaki kişiden başlayarak dolaştırılır ve içki bitene kadar içilerek devam eder.

BEŞİNCİ BÖLÜM

CELALİYE MAHALLESİ'NDE YAŞAYAN PATRİYOTLARIN DÜĞÜN VE EĞLENCE GELENKLERİNDE 1960'LARDAN GÜNÜMÜZE YAŞANAN DEĞİŞİMLER

5.1. Evlilik Düğünü

5.1.1. Tanışma

Günümüzdeki tanışmalar ile eski yıllarda gerçekleşen tanışmalar arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır. Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Patriyot ailelerin çocukları lise sonrası eğitimlerini genellikle Celaliye Mahallesi dışındaki okullarda görmektedirler. Bazı aileler ise özellikle ilkokulu bitiren çocuklarının eğitimlerini tamamlamak üzere Silivri veya Büyükçekmece'deki ortaokul ve liseleri tercih ettikleri görülmektedir.

1960'lı yıllarda Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Patriyotların, Patriyot olmayan kişiler ile evlenmelerinde aileleri tarafından izin verilmediği söylenmektedir. Bu kuralın özellikle eğitimin İstanbul'daki veya başka şehirlerdeki alındığı ve 1980'li yılların ortalarına denk gelen dönemde değiştiği söylenmektedir.

Günümüzde gençlerin kendilerinin tanışması ve eş bulmalarının yanı sıra çekingen olan genç erkekler için görücü usulü evlilik geçerlidir. Düğünler genellikle genç erkeklerin kendilerine eş seçmeleri için fırsat olarak değerlendirildiği gözlemlenmiştir.

Günümüzde arabulucular sayesinde tanışan çift, eskiye göre daha rahat görüşebilmekte ve tanışabilmektedir. Dolayısıyla daha uzun bir flört dönemi geçirebilmektedirler. Günümüzde iki gencin tanışmasına vesile olan kişilerin

genellikle orta yaşlı bayanlardan oluştuğu gözlemlenmiştir. Eğer çiftin izdivacı gerçekleşir ise kişileri tanıştıran bayana genellikle giysi hediye edildiği söylenmektedir.

1960'lardan günümüze kadar geçen süreç göz önünde bulundurularak bir karşılaştırma yapmak gerekir ise, çaçaron diye tabir edilen kişilerin artık genç kızlardan değil, orta yaşlı bayanlardan oluştuğu, Patriyotlar arasında gerçekleşen evliliklerin ise artık Patriyot olmayan kişiler ile de yapıldığı, kardeşlerin aynı beldede evli olmalarının artık çok da mühim bir kural olmadığı, tüm bu değişimlere rağmen çekingen insanlar için görücü usulünün günümüzde hala devam etmekte olduğu tespit edilmiştir.

5.1.2. Kız İsteme ve Söz Töreni

Bir önceki kısımda Patriyotların artık sadece Patriyotlar ile evlenmediklerinden bahsedilmişti. Farklı şehirde eğitimine devam eden gençlerin üniversitede, iş yerinde ya da herhangi bir şekilde tanıştıkları eş adayının ve ailesinin ulaşım problemi ve uzun mesafeler sebebi ile kız isteme ve söz töreninin aynı gün içerisinde yapıldığı gözlemlenmiştir.

Kız isteme ve söz töreninin aynı gün içerisinde yapılmasının bir başka sebebi ise eğer çift aynı beldede yaşıyor ise zaten ailelerin birbirlerini tanıyor olmasıdır. Ailelerin birbirlerini daha önce tanımalarından dolayı kız isteme ve söz törenleri için ayrı ayrı tarihler seçilmesinin çok da gerekmediği söylenmiştir.

Söz töreninde hediye edilen bohçaların ise artık sadece temsili oldukları, geleneklere bağlı kalınmadan kişilerin isteklerine göre temsili hediyelerden olduğu görülmektedir. Bu temsili bohçaların içerisinde bayanlar için kozmetik malzemeleri, erkekler için ise parfüm, deodorant setleri içerdiği gözlemlenmiştir.

İkram olarak ise de yaş pasta, hazır poğaç ve hazır yufkadan elde edilen böreklerin daha çok tercih edildiği tespit edilmiştir.

5.1.3. Söz Tebriği

Söz tebriği töreni günümüzde isteğe bağlı olarak yapılmaktadır veya yapılmamaktadır. Eğer evlenecek olan çiftin aileleri birbirlerine yakın semtlerde yaşıyorlar ise söz tebriği töreni genellikle gerçekleşmektedir. Eğer söz tebriği töreni şehirlerarası yolculuk gerektirmekte ise bu törenin gerçekleşmediği gözlemlenmiştir.

Gerçekleşen günümüz söz tebriği törenlerinin ise daha çok aile ziyareti şeklinde vuku bulduğu ve birlikte bir akşam yemeği olarak sadece aileler arasında gerçekleştiği gözlemlenmiştir. Söz tebriğine gidecek olan ailenin ise erkek tarafına avize, süs eşyası gibi ev hediyesi götürdüğü gözlemlenmiştir.

5.1.4. Nişan Töreni

Günümüzde nişan törenleri yine büyük nişan ve küçük nişan olarak ikiye ayrılmaktadır. Hazırlanan bohça içeriği her iki nişanda da hemen hemen aynı iken, geçmiş yıllar ile farklılıklar gösterdiği söylenebilir.

Günümüz nişan bohçaları çiftin evlendikten sonra dekoratif amaçlı kullanabilecekleri nişan sepetlerine yerleştirildiği tespit edilmiştir.



Şekil 5.1 - Geleneksel Nişan Sandığı Örneği



Şekil 5.2 - Günümüz Nişan Bohçası Örneği

Nişan bohçalarının içeriklerinin de çiftin isteğine göre düzenlendiği görülmektedir. Günümüz nişan bohçaları genellikle şunları içermektedir:

- Bir adet topuklu ayakkabı
- Bir adet topuklu ev terliği
- Bir çift çorap
- İç çamaşırı takımı
- Birkaç adet günlük elbise
- Makyaj malzemeleri

Kızın erkek için hazırladığı nişan bohçasının içerisinde ise

- Bir çift ayakkabı
- Bir çift çorap
- İç çamaşırı takımı
- Bir adet pantolon
- Bir adet gömlek
- Tıraş malzemeleri
- Parfüm ve deodorant seti

Günümüz nişan bohçalarında karşı tarafın ailesine alınan hediyeler artık görülmemektedir. Tatlı değişimi töreninin de günümüzde gerçekleşmediği tespit edilmiştir.

5.1.4.1. Küçük Nişan

Küçük nişan törenine yine kızın ailesi, ikinci dereceden akrabaları (amca, dayı, yenge, hala, teyze, enişte ve kuzenler) ve yakın komşular davetlidir. Erkek tarafı da aynı şekilde erkeğin ailesi, ikinci dereceden akrabaları ve yakın komşuları davetlidir.

Kadın ve erkeklerin geleneksel bir ev nişanına göre artık biraz daha bir arada oldukları tespit edilmiştir.

Evde gerçekleşen küçük nişan töreninde tıpkı büyük nişan töreninde olduğu gibi takı merasiminin gerçekleştiği görülmektedir.



Şekil 5.3 - 2012 Yılında Celaliye Mahallesi'nde Gerçekleşen Bir Nişan Töreni

Evde gerçekleşen nişan törenlerinde tıpkı düğün salonunda gerçekleşen düğünlerde olduğu gibi pasta kesildiği görülmektedir.



Şekil 5.4 - 2012 Yılında Celaliye Mahallesi'nde Gerçekleşen Bir Nişan Töreni

Evde gerçekleşen nişan törenlerinde kadınlar ve erkekler bir arada oynamaktadırlar. Geleneksel bir küçük nişan töreninde ellerden tutuşmalı oyunlar tercih edilmez iken günümüzde bu oyunların icra edildiği, kadınların ve erkeklerin artık bir arada eğlendikleri görülmektedir.



Şekil 5.5 - 2012 Yılında Celaliye Mahallesi'nde Gerçekleşen Bir Nişan Töreni

5.1.4.2. Büyük Nişan

Büyük nişan törenleri için düğün salonları tercih edilmektedir. Özellikle 2000’li yıllara gelindiğinde Celaliye Mahallesi’nde yaşayan Patriyotların eğer davet edecek sayıda çevreleri var ise büyük nişanı tercih ettikleri gözlemlenmiştir.

Büyük nişanı tercih eden ailelerin bir kısmının ise gerçekleşecek düğünün masraflarını karşılamak üzere akrabalarından gelecek takılar için bu töreni gerçekleştirdikleri söylenmiştir.

Nişanlanacak kızın ailesi giyim ve kuaför işlerini hallettikten sonra sadece yakın akrabalara yemek vermek üzere eve davet ettikleri ve yemekten sonra birlikte nişan töreninin gerçekleşeceği salona gittikleri gözlemlenmiştir.

Salonda gerçekleşen nişan töreninde tıpkı günümüz düğünlerinde olduğu gibi önce pasta kesildiği ve slow parça eşliğinde gerçekleşen düğün dansının ardından takı töreninin gerçekleştiği gözlemlenmiştir.



Şekil 5.6 - 2003 Yılında Gerçekleşen Patriyot Bir Çiftin Takı Töreni

Günümüz nişan törenlerinde de tıpkı geleneksel nişan törenlerinde olduğu gibi Peresayna oyununun icra edildiği gözlemlenmiştir. 1990'lı yıllara gelindiğinde Peresayna oyununun hızlısının ardından solo performans sergilenmektedir. Bu solo performans genellikle kadınlar tarafından icra edilmektedir. Ekibim başındaki iki kadın bu kısımda birbirlerine dönerler ve yaklaşık olarak 4 ile 5 dakika arası bir sürede mendilin uçlarından tutarak oynarlar. Ekibin başındaki iki kadın solo performanslarını gerçekleştirirler iken diğer kişiler ise alkış ile tempo tutmaktadırlar. Ekibin en başındaki kadının eşinin, nişanlısının, ağabeyinin veya babasının solo performans sırasında çalgıcılara bahşiş vermesinin artık gelenek haline geldiği gözlemlenmiştir.

Günümüz nişan törenlerinde 1960'lı yıllardan beri Köy Gaydası, Garaguna gibi oyunların hala oynandığı görülmektedir.

5.1.5. Düğün Hazırlıkları

Hazır gıdaya ulaşımın kolaylaşması ile 1980'li yıllardan itibaren kışlık erzak hazırlıklarının azaldığı, günümüzde ise bunu yapanların neredeyse hiç kalmadığı söylenmiştir (Hülya Dalay 2014). Dolayısıyla da evlenecek kız için fazladan bir erzak hazırlığı yapılmamaktadır.

Hazır gıdaya ulaşımın kolaylaşması gibi aynı durumun tekstil için de geçerli olduğu söylenebilir. 1990'lı yılların sonlarına gelindiğinde evde çetrik örme, şarba oyası ve dantel işçiliğinin yerini hazır tekstil ve ev dekorasyon ürünlerinin aldığı söylenmiştir (Hülya Dalay 2014).

Nişan sonrası iki aile de ayrı ayrı hazırlıklarını yapmaktadırlar. Evlenecek olan çiftlerin günümüzde birlikte daha fazla vakit geçirdikleri ve alınacak eşyaları birlikte seçebildikleri yani yaşayacakları evi birlikte tasarladıkları gözlemlenmiştir.

5.1.6. Çeyiz Alma Töreni

Evlenecek olan çiftin aileleri birbirlerine uzak semtlerde yaşıyorlar ise çeyiz alma töreni gerçekleşmemektedir. Bunun yerine çiftin yaşayacağı ev birkaç ay önce tutulur ve alınan eşyalar buraya yerleştirilir. Buna kızın kişisel eşyaları da dâhildir.

Eğer evlenecek olan çiftin aileleri birbirlerine yakın beldelerde yaşıyorlar ise çeyiz alma töreni gerçekleşmektedir. Geleneksel bir çeyiz alma töreni ile günümüz çeyiz alma töreni farklıdır. Günümüz çeyiz alma törenlerinde damat veya arkadaşları nakliye işin yapmamakta, bunun yerine tutulan hamallar bu işi yapmaktadırlar.

5.1.7. Kına Gecesi

Günümüzde kına eğlenceleri iki şekilde gerçekleşmektedir. Bunlardan biri normal kına geceli iken diğeri ise bekarlığa veda eğlencesidir.

Bekarlığa veda şeklinde gerçekleşen bir kına eğlencesinde bir restaurant veya eğlenilebilecek bir yerde sadece gelin kız ve arkadaşları toplanırlar. Gidilen mekanın çaldığı güncel parçalar eşliğinde dans ederler. Genç kızlar eğlence amaçlı olarak bıyık veya damadın maskesini takmaktadırlar. Bunların yanı sıra çeşitli ozalit malzemeleri de eğlence unsuru olarak kullanılmaktadır.



Şekil 5.7 - Bekarlığa Veda Eğlencesinde Kullanılan Bazı Ürünler

Günümüz Celaliye Mahallesi'nde gerçekleşen kına gecelerinde meydancılığın artık Patriyotlarda değil sadece Roman kınalarında varlığını halen sürdürdüğü görülmektedir.

1960, 1970 ve 1980’li yıllarda gerçekleşen kına gecelerinde kadın ve erkek toplulukları oyun alanlarında çok fazla birlikte oynamazlar iken 1990’lı yıllara gelindiğinde kadın ve erkek topluluklarının birlikte oynadıkları görülmektedir. Özellikle 2000’li yıllara gelindiğinde önceden kadın egemenliğinde olan kına gecelerinde erkeklerin de neredeyse kadınlar kadar oynadıkları ve eğlenceye dahil oldukları gözlemlenmiştir.

Kına yakılır iken gelini evden çıkaran kızlara şarba hediye edildiğinden önceki kısımda bahsedilmişti. Günümüzde ise genç kızlara çiçekli duvak benzeri başlıklar hediye edilmektedir.



Şekil 5.8 - Günümüz Kına Gecelerinde Hediye Edilen Başlıklar

Günümüz kına gecelerinde Celaliye Mahallesi'nde Maçkadana, Samyotisa ve Peresayna gibi oyunlar yine oynanmaktadır. Oynanan bu oyunlar tıpkı bir önceki kısımda bahsedilen Peresayna örneğinde olduğu gibi solo performans içermektedir.

Gelin kına yakılacak alana getirilirken artık hüznün değil neşenin hakim olduğu gözlemlenmiştir. “Yüksek yüksek tepeler” adlı türkü ile genç kızların oynayarak kına alanına geldiği ve kına yakılması sırasında gelinlerin artık ağlamadığı tespit edilmiştir.

5.1.8. Tu Pişkeş Töreni

Günümüzde gerçekleştirilen Tu pişkeş töreni 1960, 1970, 1980, 1990 yıllarına göre büyük farklılıklar gösterdiği belirtilmiştir. 2000’li yılların başlaması ile tu pişkeş töreni için kızın akrabalarının sadece erkek tarafının evinin önüne gittiği gözlemlenmiştir.

Kına töreninin ardından kız tarafının evinin önünde kız tarafının yakınları beklemektedir. Kız tarafının evinin önünde toplanan kalabalığın hem kadınlardan hem erkeklerden oluştuğu gözlemlenmiştir. Erkek tarafının evine doğru yola çıkılmaktadır. Yol boyunca çeşitli şarkı ve türküler söylenir ve darbuka çalınır. Erkek tarafının evine varıldığında ise, orada bulunan kişilerden pişkeş istenmektedir. Herkesten sıra ile pişkeş istendikten sonra tekrar kız tarafının evine doğru yola çıkılır ve pişkeş töreni bu şekilde sona ermektedir.

5.1.9. Düğün Günü

Düğün gününün sabahı kız tarafı da erkek tarafı da erkenden uyanıp kuaföre gittikleri gözlemlenmiştir. Yani günümüz düğünlerinde bakılınca 2000’li yılların öncesindeki gibi ağırlıklı olarak misafirlerin konforunun düşünülmesi günümüz düğünlerinde pek de görülmediği gözlemlenmiştir.

Damat tıraşı genellikle damadın sürekli gittiği kuaförde yapılmaktadır. Gelin ise önceden randevu aldığı kuaföre gider ve gelin, annesi ve kardeşleri ile hazırlıklarını burada yapmaktadır.

Gelini kuaförden almaya damat gelir ve kuaförün kapısında o dükkanda çalışan çırağa bahşiş vermek durumundadır. Damat bahşişi verdikten sonra gelini fotoğraf çekimi için stüdyoya veya açık bir alana götürmektedir. Fotoğraf çekiminin ardından gelin tekrar babasının evine bırakılır.

Birkaç saat sonra damat ailesi ve çalgı takımı ile kız tarafının evinin önüne gitmektedir. Önceki kısımlarda bahsedilen kuşak bağlama töreni kızın babası tarafından tekrar yapılmaktadır.

Geleneksel bir Patriyot gelin alma türküsü olan Salasa varia varianın günümüz düğünlerinde söylenmediği tespit edilmiştir. Alan araştırması sırasında bu türkünün ne zamandır söylenmediği sorulunca yaklaşık 20 yıldır duyulmadığı belirtilmiştir.

Gelin alma sırasında müzisyenlerin Karadeniz ve Gaziantep yörelerine ait parçalar çaldıkları gözlemlenmiştir. Gelin çıkartılır iken kız tarafının hüzünlü olduğu, erkek tarafının ise neşeli olduğu gözlemlenmiştir.

Gelin alma töreninin ardından erkek tarafının evine gelinir ve gelin ve damat düğün salonuna gitmek üzere burada beklemektedir. Gelin ve damat erkek tarafının evine girmeden önce kapının önünde bir süre oynanır. Eve girmek üzere kapıya gelindiğinde ise gelin ve damadın ağızlarına yağ ve bal sürme geleneğinin halen devam ettiği görülmektedir.

Düğün salonuna gidildiğinde ise pasta kesme töreni ve takı merasiminin ardından düğün eğlenceleri başlamaktadır. Günümüz düğünlerinde kadınlar ve erkekler düğünün başından sonuna kadar birlikte oynamakta oldukları, sadece ağır kasap ve gayda havalarında sadece erkeklerin oynadıkları gözlemlenmiştir.

Oynanan Peresayna, Maçkadana, Arzu ile Kanber, Garaguna, İspanyol Kasabı, İstanbul kasabı gibi oyunların yanı sıra günümüz Patriyot düğünlerinde ağırlıklı olarak 9/8'lik Roman havalarının icra edildiği gözlemlenmiştir. Oynanan bu 9/8'lik Roman havalarının ritmik olarak bir Karşılama oyununa benzediği fakat oyun olarak ise Romanların dansına benzeyen göbek havasına benzediği tespit edilmiştir.

Düğünün sona ermesinin ardından gelin ve damadın evlerine yine önceki kısımda bahsedildiği gibi uğurlandığı tespit edilmiştir. Gerçekleşen düğünün ardından alınan “ına” ekinin yaklaşık olarak 1990’lı yılların ortalarından itibaren artık alınmadığı gözlemlenmiştir.

5.2. Asker Eğlencesi

Asker eğlencelerin ufak farklılıklar dışında gelenekleri hemen hemen aynı şekilde muhafaza günümüze kadar muhafaza edilmiştir. Son birkaç yıldır Romanlarda bir gelenek olan bayrağa para takma törenini Celaliye Mahallesi’nde yaşayan Patriyotların da gerçekleştirdiği görülmüştür.

Asker eğlenceleri sırasında eğlence alanına büyük bir Türk bayrağı asılmaktadır ve gelen misafirler bu bayrağa para takmaktadırlar. Toplanan paralar ile eğlencenin müzisyen, yemek, içki gibi masrafları giderildiği gözlemlenmiştir.

1980’li yıllarda önceki kısımlarda Arapça isimli oyunun ortaya çıktığı söylenmiştir. Arapça oyununda erkeklerin kadın taklidi yaparak oynadıkları ve onları izleyenleri eğlendirdikleri söylenmektedir (Kepçeli 2014).

Bohça geleneği, helallik isteme gelenekleri günümüzde de varlığını sürdürmektedir.

5.3. Sünnet Düğünü

Celaliye Mahallesi’nde yaşayan Patriyot aileler sünnet düğünlerini halen tekli ve çoklu sünnet olarak iki şekilde yapmaktadırlar.

5.3.1. Tekli Sünnet

1990’lı yıllardan itibaren tekli sünnetin eskiye göre daha çok yaygınlaştığı görülmektedir. Önceden sadece varlıklı ailelerin tercih ettikleri tekli sünnet düğününü artık orta halli aileler de tercih etmektedirler.

1990'lı yıllardan itibaren tekli olarak gerçekleştirilen sünnet düğünlerinin amacının insanlara ikramlarda bulunmak değil, gelen konukların eğlenmelerini sağlamak olduğu belirtilmiştir (Arslan 2014).

2014 yılında gerçekleştirilen alan araştırmasında sünnetin cerrahi operasyonunun çoğu aile tarafından okulların yarıyıl tatilinde gerçekleştirildiği gözlemlenmiştir. Cerrahi operasyonun ardından sünnet düğünleri genellikle okulların yaz tatili döneminde gerçekleşmektedir.

Sünnet düğünleri için ayrı bir kına eğlencesinin günümüzde düzenlenmediği gözlemlenmiştir. Yaklaşık olarak 2007 yılından beri sünnet kınalarının artık düzenlenmediği, doğrudan sünnet düğününün gerçekleştiği söylenmektedir (Arslan 2014).

Sünnet kınaları cerrahi operasyonun hemen ardından evde sadece en yakın kişiler ile gerçekleştirildiği gözlemlenmiştir. Evde gerçekleştirilen bu kına töreninde küçük bir yaş pastanın çocuğun ailesi tarafından kesilip ikram edildiği, kınanın teyze yada hala tarafından yakıldığı ve sünnet çocuğuna altın veya oyuncak hediye edildiği tespit edilmiştir.



Şekil 5.9 - 2015 Yılında Gerçekleştirilen Sünnet Düğünü Öncesi Sünnet Kınası



Şekil 5.10 - 2015 Yılında Gerçekleştirilen Sünnet Düğünü Öncesi Sünnet Kınası

Genellikle cerrahi operasyonun üzerinden geçen birkaç ay sonra gerçekleştirilen sünnet düğününde 2000’li yıllardan itibaren ikramların neredeyse yok denecek kadar azaldığı gözlemlenmektedir. Sünnet ocağının yaşadığı ev balon ve tüller ile süslenmektedir.

Sünnet konvoyu düğünden yaklaşık bir saat önce gerçekleşmektedir. Konvoy için gelen araçlara bir hoş geldiniz yazısı içeren havlu asılmaktadır.



Şekil 5.11 - 2015 Yılında Gerçekleştirilen Sünnet Düğünü Öncesi Dağıtılan Havlu

Düğün konvoyu yine bir önceki kısımda bahsedildiği gibi Muratçeşme beldesine gider ve burada bir süre eğlenildikten sonra düğünün gerçekleşeceği salona geçilmektedir.

Sünnet düğününde takı töreni önceki kısımda bahsedildiği gibidir. Düğünün başlangıcını sünnet çocuğu ve anne babası düğün pastasını keserek yapmaktadırlar. Pastanın kesilmesinin ardından sünnet çocuğunun annesi ve babası düğün dansını icra ederler. Bunların hemen ardından Peresayna, Arapça, Maçkadana, Samyotisa gibi oyunlar kadınlar ve erkekler tarafından icra edilmektedir. Yine Köy Gaydası, İspanyol Kasabı, Arnavut Gaydası gibi oyunlar sadece erkekler tarafından icra edilmektedir.

Düğünün sonlarına doğru dansöz gösteri yapmaktadır. Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Patriyotların yaklaşık olarak 10 yıldır sünnet düğünlerinde dansöz çıkarttıkları söylenmektedir. Dansöz gösterisini yapar iken sünnet çocuğunun annesini de şovuna dahil ettiği gözlemlenmiştir.

Günümüzde Celaliye Mahallesi'nde gerçekleşen sünnet düğünlerinde Natran Dafı ve Pendik Pundik oyunların oynanmadığı gözlemlenmiştir.

Düğünün sonunda çalınan güncel pop parçalar eşliğinde her yaştan insanın dans ettiği ve bunun yaklaşık olarak 10 yıldan fazla süredir hemen hemen her düğünde gerçekleştirildiği gözlemlenmiştir.

5.3.2. Toplu Sünnet

Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Patriyot ailelerin 1990'lı yıllardan itibaren toplu sünnet törenini tercih etmedikleri, bunun yerine daha az masraf ile tekli sünnet yaptıklarını yada cerrahi operasyonun ardından sadece mevlit okuttukları söylenmiştir (Hülya Dalay 2014).

Celaliye Mahallesi'nde gerçekleştirilen toplu sünneti son 10-15 yıldır bu beldede yaşayan Romanların tercih ettikleri gözlemlenmiştir. Celaliye Mahallesi'nde gerçekleştirilen toplu sünnet törenlerinin eğlenceleri de sayıca üstün olan Romanların

geleneksel oyunları ile gerçekleştirildiği gözlemlenmiştir. Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Romanların çoğunun toplu sünneti tercih ettikleri tespit edilmiştir.

SONUÇ

Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Patriyotların düğün geleneklerinde yaşanan değişimler 1960'lı yıllardan itibaren karşılaştırmalı olarak incelenerek tespit edilmiştir. Bahsedilen bu değişimlerin sebepleri 4 başlıkta toplanabilir.

1. Anadilin Değişimi

Önceki kısımlarda bahsedilen ve geleneksel oyunlar olan Peresayna, Natran Dafi, Samyotisa gibi oyun ve türkülerin tamamı Rumcadır. 1970'lere kadar Rumca, Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Patriyotların anadili iken Lozan Mübadelesi ile bu beldeye yerleşen ailelerin kendilerinden iki kuşak sonrası çocuklara Rumca değil Türkçe benimsetilmiştir. Dolayısıyla 1970'lerden sonra doğan kişilerin bir çoğunun anadili Türkçe olmuştur.

Geleneksel parçaların ne anlattığı Rumca bilmeyen nesil tarafından anlaşılamadığı için sadece melodileri kullanılmaya başlanmıştır.

2. Halk Oyunları Topluluklarının Yöre Müzisyenlerine ve Yöre Oyunlarına Etkileri

1990'lı yıllarda Celaliye Mahallesi'nde yaşayan çocuklar genellikle bu beldedeki ilkokulda eğitim görmekteydiler. Bu beldedeki halk oyunları faaliyetleri de beldede yaşayan ve yöre oyunlarına hâkim kişiler tarafından öğretilmekte, bahsedilen okulun öğrencileri tarafından öğrenilmekte idi. Genellikle karne günü ya da 23 Nisan kutlamalarında çalışılan oyunlar sergilenmekte idi. Öğretilen ve öğrenilen oyunlar hem yörede yaşayan insanlar tarafından öğretilmekte, hem de o yörede birçok düğünde zaten bu oyunlara göz aşinalığı olan çocuklar tarafından da öğrenilmekte idi.

2000’li yılların başlarında Celaliye Mahallesi’ndeki ilköğretim okulunun eğitiminin zayıf bulunması, ulaşımın kolaylaşması, ailelerin Silivri merkezinde iş bulmaları gibi sebeplerden ötürü Celaliye Mahallesi’nde yaşayan çocukların çoğunluğu Silivri’deki ilköğretim okullarında eğitim hayatına başlamışlardır. Silivri’deki halkoyunları faaliyetlerine katılan çocuklar, stilize ekiplerde oynamış, yarışmalara katılmışlardır. Düğün sezonunda da halk oyuncu çocuklar aynı oyunları farklı bir tavır ile sergilemeye başlamış ve otantik tavır olarak kabul edilen oyun tavrı ile büyük farklılıklar ortaya çıkmıştır.

Celaliye Mahallesi’nde yaşayan Patriyotlar, gelin çıkartma töreninde geleneksel bir türkü olan “Salasa Variavaria”yı söylemekteydiler ya da müzisyenler bu türküyü çalmaktaydılar. Günümüz müzisyenleri artık farklı yörelerin müziklerini bilmekte ve icra etmektedirler. Müzisyenlerin kulağa hoş gelen bu müzikleri gelin çıkartma töreninde kullandıkları görülmüştür.

3. Göç Unsuru ve Yöre Oyunlarına Etkisi

Yapılan alan araştırması sonucunda son üç veya dört yıldan günümüze kadar olan periyot karşılaştırıldığında Celaliye Mahallesi’nde yaşayan Romanların yaşayışlarının eskiye göre büyük farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Celaliye Mahallesi’nde kendilerini “yerli vatandaş” olarak niteleyen Patriyotlar ve Celaliye Mahallesi’nde neredeyse tamamen yerleşik yaşam düzenine geçmiş olan Roman vatandaşlar ile yapılan görüşmeler son birkaç yıl içerisinde Celaliye Mahallesi’nde yaşayan Roman nüfusunun hızla artış göstermiş olduğunu kanıtlamaktadır.

Beldenin düğünlerinde müzisyen ihtiyacını da karşılayan Romanların Patriyot düğünlerinde Pomak Gaydası çaldıkları gözlemlenmiştir. Bunun dışında düğünün büyük bir kısmında 9\8’lik Roman havası çaldıkları da saptanmıştır. Çalınan 9\8’lik parçalarda beldeye yaşayan Patriyotların bu parçalarda karşılama formunda olmayan, Roman tavrında oyun icra ettikleri saptanmıştır.

4. Popüler Kùltür ve Etkileri

Popüler kùltürün yaygınlaşması ile beldede oynanan oyunların bir kısmının farklı müzikler ile de oynandığı gör÷lmektedir. Buna paralel olarak oynanan oyunların müzikleri değıştiğı için bazı müzikler, beldede oynanan oyunlardan farklı zamanlarda olduğı için oyun figürleri de bu farklı birim zamanlara uydurulmaya çalışılmıştır. Örneğın yedi zamanlı olan Peresayna oyunu “Sevemez kimse seni, Aman Ormancı” gibi farklı şarkılar ile oynandığı için oyun figürünün üçüncü birim zamanına denk gelen ayak adımını iki birim zamanlık süreye uzatarak oyunu 7/8’lik ölçüden 8/8’lik ölçüye döndürmüş olduğı tespit edilmiştir.

Tüm bu sebeplerden dolayı Celaliye Mahallesi’nde yaşayan Patriyotların Düğün geleneklerinin 1960’lardan günümüze kadar olan zaman dilimi ele alındığında önceki kısımlarda örnekler ile detaylandırılarak anlatıldığı gibi değışimle uğradığı söylenebilir.

KAVRAM DİZİNİ

Çaçaron: Celaliye Mahallesi'nde yaşayan ve diğer genç kızlara göre daha dışa dönük, daha konuşkan ve daha baskın karakterli kızlara verilen isimdir.

Şarba: Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Partiyot kadınlarının kullandıkları başörtüsünün ismidir.

İderlezi: Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Patriyotların hıdrellez şenliklerine verdikleri isimdir.

Poy: Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Patriyotların kullandıkları özel aromalı bir baharattır.

Dümbültek: Celaliye Mahallesi'nde yaşayan Patriyot kadınlarının kendi aralarında yaptıkları eğlencelerde kullandıkları darbuka benzeri bir alettir.

Çetlik: Birbirine bağlı 5 adet küçük şişler ile örülen ev çorabının adıdır.

Çeyiz Alıcı: Çeyiz almaya gelen topluluğa verilen addır.

Çeyiz Serici: Hazırlanan çeyizin yeni eve yerleştirilmesine yardım eden ve bayanlardan oluşan topluluğa verilen addır.

Çeyiz Görücü: Serilen çeyizi görmeye gelen ve bayanlardan oluşan topluluğa verilen addır.

Meydancı Kadın: Düğünün asayişinden sorumlu olan bayana verilen addır.

Meydancı Adam: Düğünün asayişinden sorumlu olan erkeğe verilen addır.

Nif: Celaliye Mahallesi’nde yaşayan Patriyotların geline verdikleri addır ve Rumca “gelin” anlamına gelmektedir.

Gambroz: Celaliye Mahallesi’nde yaşayan Patriyotların damada verdikleri addır ve Rumca “damat” anlamına gelmektedir.

Gelin Alıcı: Düğün günü düğün alanına götürölmek üzere gelini babasının evinden almaya giden topluluğā verilen addır.

KAYNAKÇA

A. Kitaplar ve Makaleler

Ağanoğlu, H. Yıldırım . *Balkanların Makûs Tarihi: Göç*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2013.

Arı, Kemal. *Büyük Mübadele*. İstanbul: 2014.

Çapa, Mesut. “Cumhuriyetin İlk Mübadele, İmar ve İskân Vekili Mustafa Necati Bey”. *Mustafa Necati Sempozyumu, 9-11 Mayıs 1991 Kastamonu*, Ankara: 1991.

İllustration dergisi, 27 Aralık 1924.

İpek, Nedim. *Rumeli’den Anadolu’ya Türk Göçleri*, Ankara: 1994.

Kurtoğlu, A. *Hemşehrilik ve şehirde siyaset: Keçiören örneği*. İstanbul: 2004.

Kurtişoğlu, Bülent. *Türk Halk Oyunları V ders notu*. İstanbul: 2011.

Memişoğlu, Hüseyin. *Balkanlarda Pomak Türkleri*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Yayınları, 1999.

McCarthy, J. *Ölüm ve Sürgün*. İstanbul: 1998.

Özsoy, İskender. *İki Vatan Yorgunları*. İstanbul: Bağlam Yayınları, 2014.

B. Çevrimiçi Kaynaklar

Celaliye Haritası

<<http://maps.google.com/>> . Erişim Tarihi: 14 Aralık 2014.

“Celaliye” maddesi. Vikipedi – Özgür Ansiklopedi.

< <http://tr.wikipedia.org/wiki/Celaliye> >. Erişim Tarihi: 12 Aralık 2014.

“Celaliye” haritası. HaritaTR.

<<http://www.haritatr.com/harita/Celaliye/45421>>. Erişim Tarihi: 12 Aralık 2014

C. Kişisel Görüşmeler

Adem Dalay

Aliye Dalay

Bülent Kurtişoğlu

Filiz Kanburoğlu

Hülya Dalay

Mustafa Kepçeli

Rüya Arslan

Şahin Dalay

Yücel Dalay

ÖZGEÇMİŞ

23 Ocak 1991 tarihinde İstanbul Fatih’de doğdu. İlkokul ve ortaokul öğrenimini 1997-2004 yılları arasında Silivri Hasan Özvarnalı İlköğretim Okulu’nda gerçekleştirdikten sonra Lise öğrenimini Özel Başarılı Anadolu Lisesi’nde 2008 yılında tamamlamıştır. 2008 yılı itibarı ile İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Türk Halk Oyunları Bölümü’nde lisans eğitim görmeye başlamıştır. 2013 yılı itibarı ile bu bölümden dereceyle mezun olmuştur. Yüksek lisans eğitimini Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Müziği Anabilim Dalı Müzikoloji ve Folklor Programı’nda tamamlamıştır.